

Vita S. Martini

<https://hdl.handle.net/1874/341926>

ora

u,

9

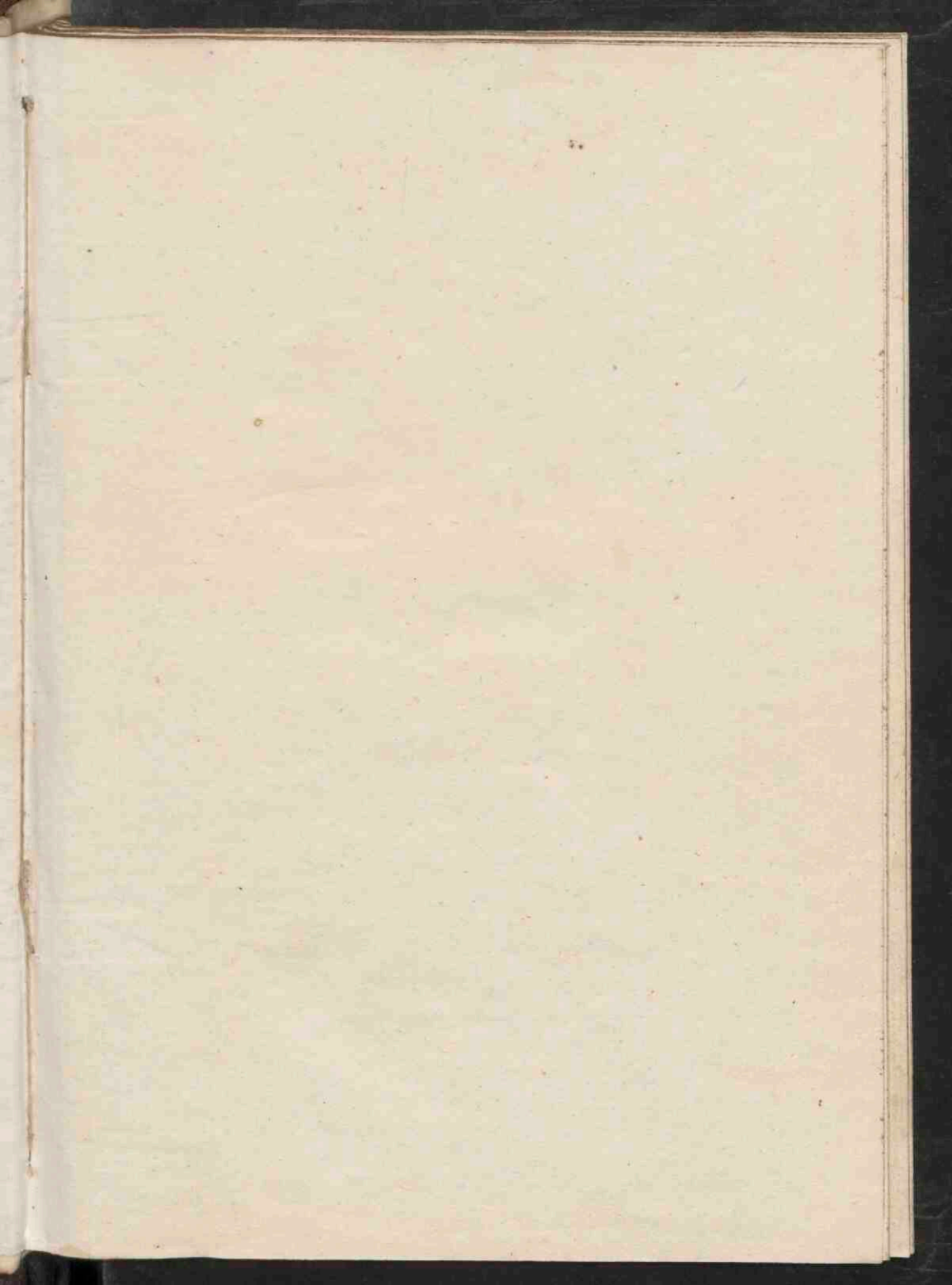
Theologia

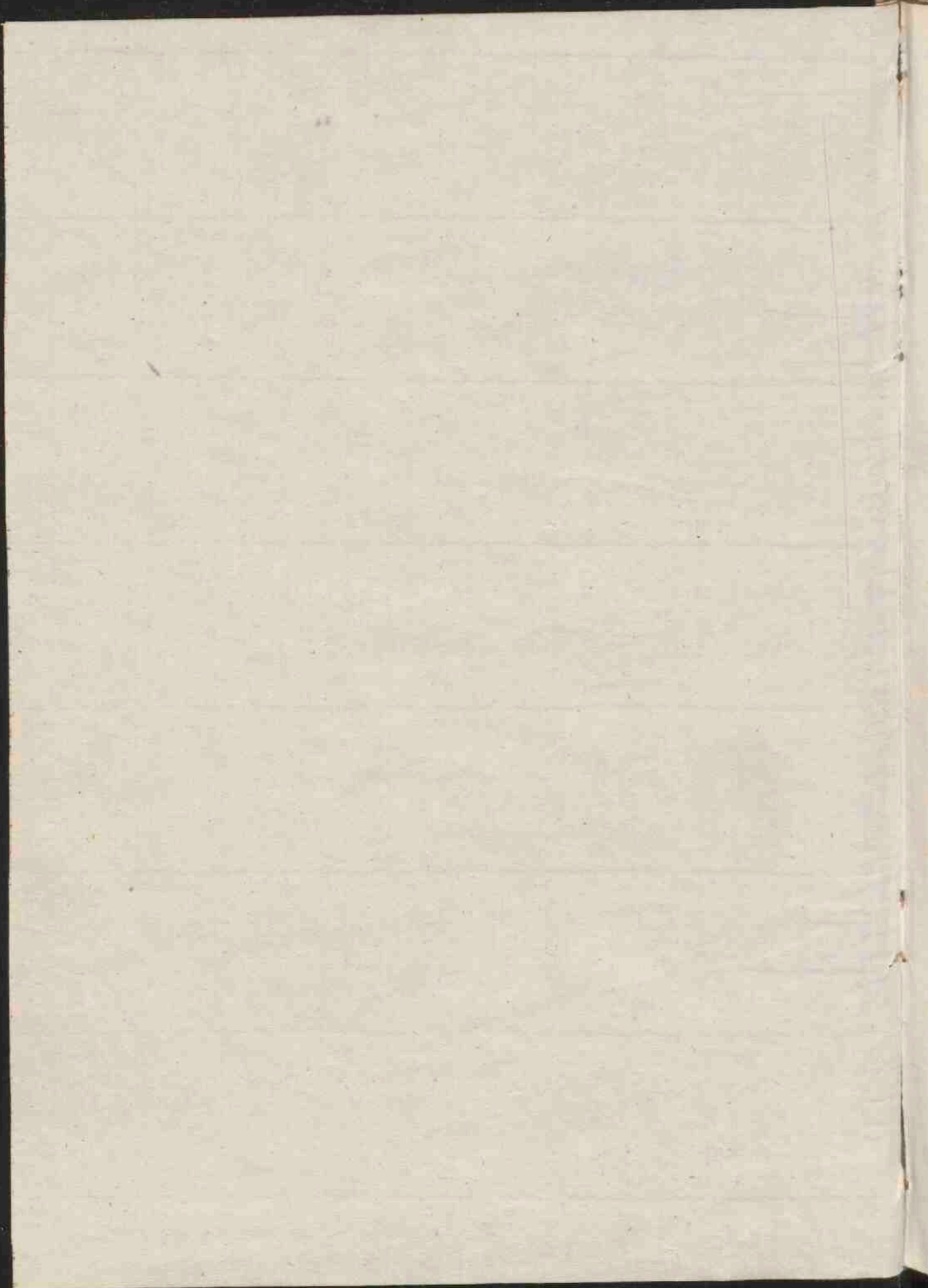
Quarto no 209.

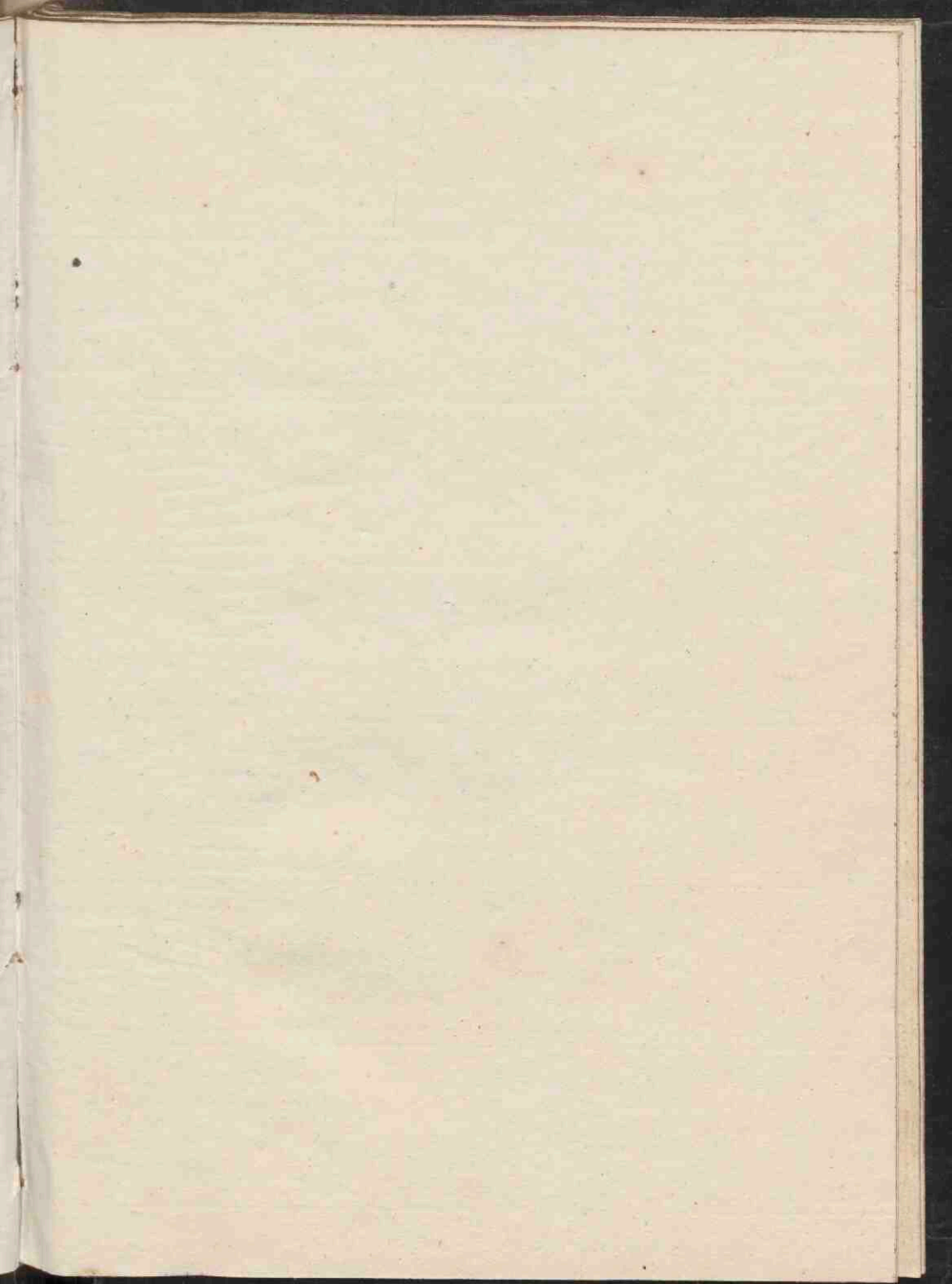
Rariora

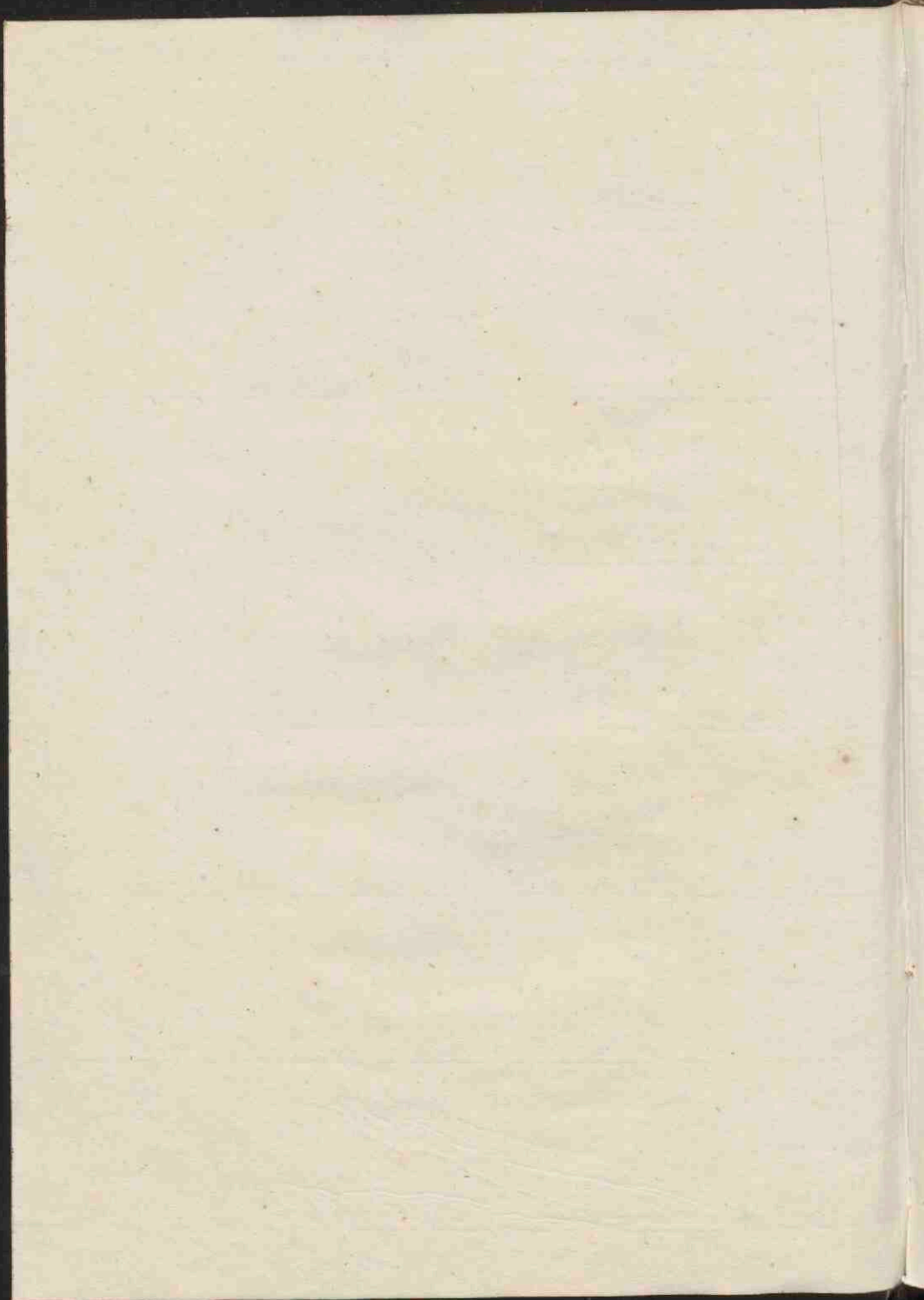
702. **Sulpicius Severus**, Vita S. Martini episcopi. [Zwolle, Pt. van
Os c. 1480], 4° min. E. 4°. 209
Type 3 (90 m.M.) — CA 1541a (1e suppl.). — C II² 5684.

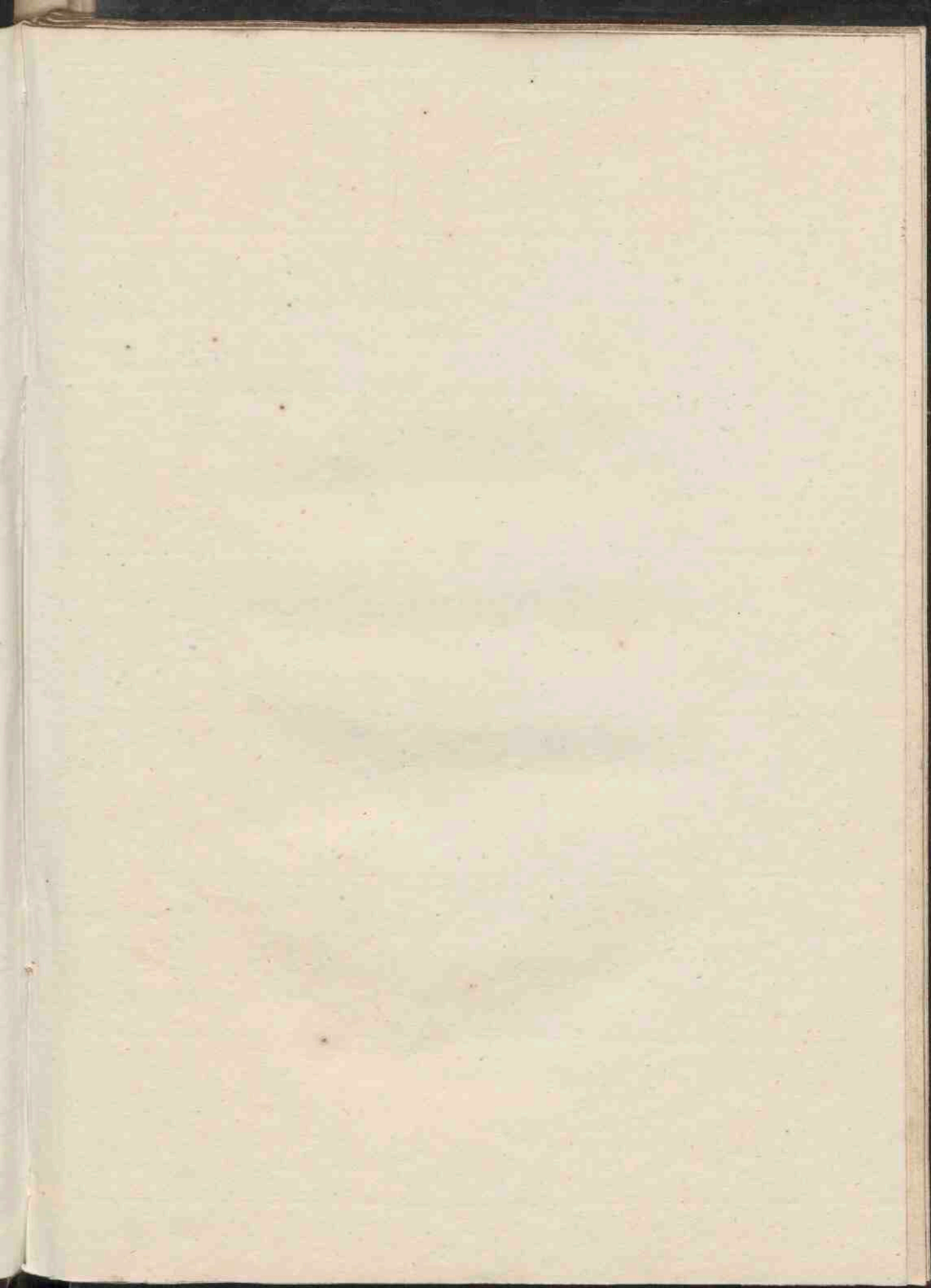
E. qu.
209

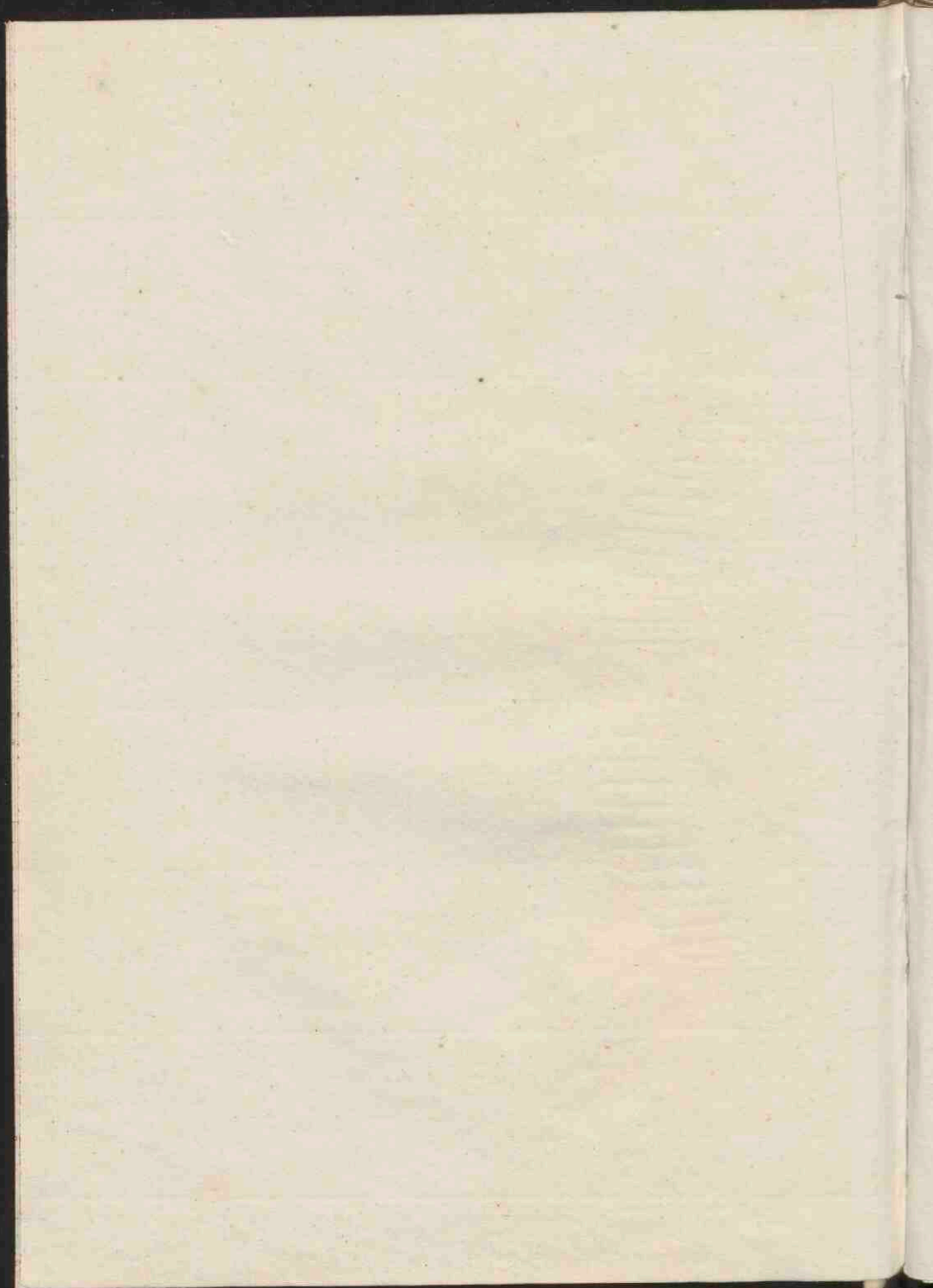

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

(Zwolle; Pl. of u. Proda
c. 1480)

Campbell, suppl.
1541a.

Mincipit tabula capitulorum in vita sancti
martini episcopi cap. primū

DE sancta conversione adolescentie et caritate et patientia
atque humilitate et quod ante baptismum profanum tenuerit.

DE clamore diuisa et paupe vestito et de baptis-
mo grandi desiderio accepto.

DE hostibus fidei virtute superatis.

Ubi renuntiavit milicie et sanctum hylarium experit et
et postmodum amonitus parentes visitauit et quod in
itinere insidias aduersarij potenti virtute supera-
uit et mediolani monasterium constituerit et insidi-
antibus hereticis gallinariam insulam experierit et ibi
venena supauerit et iterum sanctum hylarium experire se

DE monasterio in piccauo constituto et ibidem
cathecumino mortuo suscitato et postea baptismum
consecuto.

DE seruo lupicini suscitato.

DE ordine episcopatus et perseverantia humilita-
tis vel amore secreti monasterio constituto et qua-
liter exemplo et doctrina discipulos erudierit.

Quod si locum calitoniū nomine fraude inimici deli-
tata ab errore liberauit.

Quod si gentiliū turbas cum voluit scire fecit et cum
libuit abire permisit.

Quod si templum antiquissimum diruit et arborum
pinū super se ruentem signo crucis opposito in aliam
partem pertrauit et gentiliū multitudinem uniuersam
hoc miraculo conuertere fecit.

Quod si phano incerto igne domus iminentem fide repulit

Si ad diruendū phanū • āgēlorū p̄sidia inruit •

Si orōis virtute p̄culsorē superauit •

Si p̄culsori ferrū de maibg excullū nō cōparuit

Si paralicidū curauit •

Si se tradit serū a demonio liberauit • et ipsū
et traditū a gentilitatis absoluit errore •

Si demoniaco furenti digitos in os intulit et
confestim purgauit •

Si citatem de metu barbarorū liberauit •

Si leproslū astrulo purgauit •

Si filia arborij episcople sue tactu sanata est •

Si b̄ndicti paulini oculos nō solum exteriōres
sed etiā uiteriores illuminauit •

Si ipse sanctus per angelum curatus est •

Si i cōuiuio īperatoris p̄biterū p̄culie īperato
ri • et ipsi maximo predixit futura q̄ sūt īpleta •

Quod angeli cū eo sepe locuti sūt • et q̄ dyabolus
torquē truenū in manu tenens cellulā eius erupit
et clarū p̄biterū tēptare conatus est • et qd̄ visibi
lem se ei formis diuersis ingerebat etiā regio habitū
et q̄ eo tēpore etiam in alijs regionibg figuienta sic
machinatus •

Si b̄ndictus seuerus ad eum plena fide z carita
te perrexit • et exponit perfectionē religioīs illigē
quibg exemplis eos ad timorē dñi puocauerit • et
q̄ p̄ iuidis et pro obirectatoribg suis semper orauerit •
et aduersū ōnes inuidias paciāz allūpserit • et a
caritate nullum reppulerit • et animum celo semper
intentū • ab orōe nunq̄ relaxauerat •

Explicite tabula capitulorū ī uicā s̄c̄i martini ep̄i •

Incipit epistola severi ad desiderium de
vita sancti martini episcopi.

Severus desiderio fr̄i h̄no salutē Ego q̄
dē frat̄ unanimis libellū quē de vita sc̄i
martini scripterā sc̄da sua p̄mē et intra
domesticos parietes cohibē de reuerā qz ut sū natu
ra īfirmū iudicia hūana vitabā me q̄ forte arbitroz
sermo īculior legētibus displicēt. ōniūqz reprehensi
one dignissimū iudicare qui materiam disertis me
rito scriptozibus reseruandam īpudens occupassem.
sed petenti tibi sepius negare non potui Quid enī
esset q̄ nō amori tuo vel cū de reuūto mei pudoris
īpendere. Verū tē ca fiducia tibi libellum edidit qua
nulli a te p̄dēdum reoz qz id spoliōditei Sed vereoz
ne tu ei ianua sis futurus. et cuiusqz semel nō q̄at re
uocari Quod si acciderit et ab aliquibz eū legi vide
ris bona venia id alcōribus postulabis ut res poti
us q̄ verba p̄pendant. et equo aīo ferāt si aures eo
rū viciotus forteā sermo p̄tulerit. qz regnū dei nō
īn eloquēcia. s̄ ī fide cōsteat Meminerit etiā salutē
seculo nō ab oratoribz s̄ a p̄fatoribz p̄dicatā. cum
vtiqz si vtile fuisse idqz d̄ns p̄stare potuisset Ego
enī cū p̄mū animū ad scribendū appuli. qz nefas pu
tare ē āti viri latere virtutes. apud me ipe didici ut
soloeisimū nō erubescerē. qz nec magnā istarū vni
q̄ rerū sc̄iām cōtigissem Et si qd̄ ex h̄ys studiis olī
forteā libassem. totū id distuerudine tanti t̄pis p̄
didissem S̄ tē ne nos maneat tā molesta defensio
suppresso si tibi videt̄ nomine libellū edatur Quod
ut fieri valeat titulū frontis exade ut muta sit pagi

a 3

pagina • et q̄ sufficit loquatur materiã • non loqua-
tur auctorem •

Explicit epistola plogy

seueri sulphicij de vita sc̄i martini episcopi •

Pleriqz mortaliũ studio z glorie seculari inani
tate dediti exinde phennẽ ut putabãt memoi-
riam noĩs sui q̄sierũt • si vitas clarorũ virorũ seculo
illuserallent **Q**ue res utiqz nõ phennẽ q̄dẽ sz aliq̄
tulũ tñ cõreper spei fructũ afferrebat • qz et sui me-
moriã licz icallum ppagabãt • et ppositis magnorũ
virorũ exemplis nõ pua emulacio legentibz excita-
bat • sz tñ nichil ad beatã illã etnãqz vitã hec corũ
cura pertinuit **Q**uid enĩ aut ip̄is occasura cũ seculo
scriptorũ suorũ gloria pfuit • aut qd postereitas eius
lumentit tulit legendo hereozẽ pugnatem • aut socra-
tẽ philosophantẽ • cũ eos nõ solum imitari sculticia
sit • sz nõ acerrime etiã ipugnare deuentia • quippe
qui hũanam vitam p̄ntibz tantũ actibz eseruantes
spes suas fabulis • aĩas sepulchris de derũt • **S**i q̄
dein ad solam hominũ memoriã se ppetuandos cre-
diderũt • cũ hominis officũ sit phennẽ potius vitã
q̄ phennẽ memoriã q̄rere • nõ scribendo aut pugnan-
do uel philosophando sed pie sc̄e religiose qz viuendo
Qui quidẽ error hũanis lr̄is traditus in tantũ va-
luit • ut multos plane emulos vel tanis philosophic
vel sculte illig virtutis iuenerit **U**nde sc̄urus mi-
hi ope p̄cium videoz si vitã sc̄illimĩ viri exemplo a-
lĩs mox p̄ futurã p̄scripsero • eo q̄ utiqz ad verã sa-
pientiã et celestẽ militiã diuinãqz virtutẽ legentes i-
cieabunt **I**n quo ita noseri qz rationẽ cõmodi diuicij
ut nõ inanẽ ab hominibus memoriã sed eternũ a deo

precium expectemus Quia et si ipsi non ita viximus ut
 exemplo alijis esse possimus • dedimus tamen operam ut is
 laetaret qui esset imitandus Igitur sancti martini vitam
 scribere exordiar • ut que vel ante episcopatum vel in epis-
 copatu gesserit quibus ad omnia illis neque potuerim per-
 venire adeo ea in quibus ipse tantum sibi consilium fuit nes-
 ciunt • quod laudem ab hominibus non regrens quod in ipso fu-
 it omnes virtutes suas laetare voluisset quod etiam ex
 his que scripta nobis erant plura omittimus quod suffi-
 cere credidimus si tantum excellentior non earent • simul
 et legentibus consulendum fuit • ne quod his pareret copia
 congesta fastidium Obsecro autem eos qui lecturi sunt ut si-
 de deus adhibeant neque me quod nisi scriptum et probatum
 scriptum arbitrentur Alioquin tamen quod falsa dicit maluisse

Incipit vita sancti martini epi •

Capitulum primum De ortu eius •
 Igitur martini sabarie panoniarum opido oriundus
 fuit • sed in terra ytaliam viciniam alij est • pueritibus sancti
 dum seculi dignitatem non minus gentilibus tamen Pater eius
 miles primum • post tribunus militum fuit Ipse armata
 miliciam in adolescentia secutus inter scalares a-
 las sub rege constantio deinde sub iuliano resare mi-
 litauit • et non tamen sponte quia a primis fere annis di-
 uinam ei potius seruitatem sacra illusteris pueri inspira-
 uit infancia Nam cum esset annorum decem inuitis pa-
 rentibus ad ecclesiam confugit • seque ceterorum fieri pos-
 tulauit Moyses mirum in modum totum in dei opera conuersus
 cum esset annorum duo decem heremum occupauit • fecissetque
 notis satis • si eratis infirmitas non obsecrasset Ani-
 mus tamen aut circa monasteria aut circa ecclesias spiritus sanctus

meditabat adhuc in etate puerili • quod postea deuotus
 impleuit **S**ed cum edictum esset a regibus ut veteranorum filij
 ad militiam scriberentur / prodece preterea quod felicibus eius artibus
 iudicabat • cum esset annorum quinquaginta septem et catenatus sacra
 mentis militaribus implicatus est • uno tantum seruo comite
 cōtēto **C**ui tamen versa vice dominus seruiebat • adeo ut plerum
 que ei et calciamēta ipse detraheret et ipse detegeret cibum
 una capere: hic sepius miseraret **T**riennium fere ante bap
 tisma in armis fuit: iteger tamen ab hijs vicijis quibus illud
 hominum genus implicari solent **M**ulta illi circa comilitones
 benignitas mira caritas et patia vero atque humilitas ul
 tra humanum modum **N**am frugalitate in eo laudari non esse
 necesse quod ita vixit: ut iam illo tempore non miles sed monachus
 putaretur **Q**uibus rebus ita sibi omnes comilitones suos
 deuice rat: ut cum miro affectu veneraret **A**cedū rege ne
 raturus in christo agebat quedam bonis operibus candidatus: assit
 tere scilicet laborantibus • operi ferre miseris: alere egentes
 vestire nudos • **N**ichil sibi ex militia seipendijis pro co
 ridianum vicium reseruabat • **I**am tunc euangelij non surdus
 auditor: de ereseino non cogitabat

Quodam igitur tempore cum iam nichil pro arma et simplice
 militia vestire haberet: media hyeme quam solito as
 perior thorruebat adeo ut plerumque vis algoris extin
 gueret: obuium huic in portis abianecium civitatis paupere
 nudum **Q**ui cum precuntibus ut sui miserentur oraret
 omnesque miserum precerent: intellexit vir deo plenus sibi
 illud alijis minus non prestantibus reseruari **Q**uid tamen a
 gerec **N**ichil preter clamidē quam induere erat habebat: iam enim
 reliquum in opus suum consumserat • **A**rrepto itaque ferro quo
 accinctus erat mediā diuidit partemque eius pauperi tribuit:

reliqua rurſq̄ iduit. **I**nterea de circūſtantiſq̄ ridere
 nō nulli : qz defozimus et trūcatus habitu vid creuer
Multi q̄dē qui b̄g erat mens ſanior alcius gemere q̄
 nichil ſilē feciſſent : cum veiqz pl̄g h̄ites veſtire pau
 pez ſine ſua nuditate potuiſſent. **N**oce igit̄ iſcrua
 rū ſe ſpori dediſſet : vidit x̄pm̄ clamidis ſue q̄ pau
 pez t̄perat p̄t̄ veſitū. **I**ntueri diligētillime domi
 nū veſtē qz quā de derat iuber̄ agnoſcere. **M**ox ad an
 gelozū circūſtantiū multitudinē audiuit iheſū clara
 voce d̄ntē. **M**arting adhuc eathecuminus hac me vel
 te cōt̄xit. **V**ere meior d̄ns deozū ſuozū q̄ ante p̄dix
 erat q̄d̄i feciſtis hec vni ex m̄imis meis michi fe
 citis. ſe ī paupe p̄ſellus ē fuiſſe veſitū : et ad cō
 firmādū eā boni op̄is t̄ſeionū : ī eodē ſe habitu quē
 paup̄ accepit ē dignat̄ oñdere. **Q**uo viſo vir beatif
 ſim̄ nō ī gloriaz eſt elā : q̄ h̄uānā ſz bonitatē dei ī
 ſuo ope cognoſcēs. cū eſſet ānozū duo de viginti ad
 baptiſma cōvolauit. **N**ec tū ſcātī milicie renūciauit :
 ſz buni ſui precibz euict̄ : cui cōtubernū familiāc̄ p̄ſ
 tabat. **E**cenī cranlato tribunat̄ ſui t̄p̄t̄ renūciatu
 rū ſe ſeculo pollicebat. **Q**ua marting ex̄p̄t̄atione ſul
 pent̄ : p̄biennū ſere poſtea q̄ ē baptiſma cōſecutus
 ſolo ſcilicet nomine militauit.

Int̄ea irruētibus niera gallias barbaris iulia
 ng ceſar coatto ī vnū exercitū apud wāgionū
 ciuitatē donatiū cepit erogare militibus. et vt eſt
 cōſuetudō ſinguli citabantur : donec ad martinum
 venū ē. **T**ū vero oportunū ēp̄t̄ exiſtimās quo p̄t̄e
 millionē : ne qz eniū inteḡū ſibi fore arbitrabat. ſi
 donatiū nō militaturus acciper̄. at̄t̄nḡ īq̄t̄ ad te

larē militauit tibi . pacē de nūc militē deo Donatiū
tuū pugnaturū accipiat . xpi ego miles sū . pugna
re michi nō licet **T**ū vero aduersū hanc vorē tirānū
infrenuīt . dicēs eū metu pugne q̄ postea die erat fu
tura . nō religio is grā delectare militiā . **A**t marti
nū ī trepidū yūmo illato sibi terrore cōfērior . si hoc
in hē ignauie asseribit nō fidei crastina die ante acē
Iarimis ascabo . et in nomine dñi ihesu . signo cru
cis nō clipeo pectus aut galea hostium runcos pe
netrabo securū Ketru di ergo in custodiam iuberur
frūg fide de is de ierimis barbaris obiceret . **P**ostea
autē die hostes legatos de pace miserūt . sua oīa seq̄
de dentes . **V**n quis dubitet hāc vere beī vi fuisse vic
toriam . cui p̄sentū sit ne ierimis ad plium mitteret
Et q̄ quis pig dñs seruare milicū suū licz inter hosti
um gladios et tela potuisset . tamē ne vel aliorum
morte scī violaretur obcutū exemie pugne ne restica
rē Neqz enī aliā p̄ milite tuo xps deuie prestare vic
toriam . q̄ de subactis sine sanguine hostibz nemo
moreretur .

Exinde relicta militia sancū hilariū pictaue epil
scopum ciuitatis cuius tūc in dei redus spereata
et cognita fides habebat expectauit . et aliq̄ diu apd
eum cōmoratus est **T**empeauit autē idē hilariū in
posito diaconij officio sibi eū arcuus īplicare . et mi
sericordie vincens diuino **S**z eū sepissime reuocasset in
dignū se esse vociferās ītellexit vir dei alioris inge
nū . hoc eum modo posse cōstringi . si id ei officij īpo
neret . in quo quidē locus iūrie videretur **I**taqz ex
ortitā eū esse p̄cepit **Q**uā ille ordinationem ne de se

perisse tam humilioze in videre non repudiavit Nec
 multo post amonies p sopozē vt patriā parētes qz qz
 adhuc gentilitas detinebat religiosa sollicitudine vi
 sitaret ex volūate scī hilarij pfectus est • multis
 qz ab eo obsecratus precibus et lacrimis vt rediret
Mestus vt feruē pēgrinationē illā aggressus est •
 cōteletatus fratribus multa se aduersa passurum • q
 postea rei euentus pbauit **A**t pūū iter alpes deuia
 secutus incidit in lacrones **C**ūqz vng securi eleuata ī
 caput eig librasse ictū • ferientis dextera sustinuit
 alter vinctus tū pō tergum manibz • vni seruandz et
 custo diendz tradit **Q**ui cū cū ad remotiora loca dux
 illz pūerari ab eo cepit qnā ellz **R**ūdit xpianū se eē
Querobat etiā ab eo an timeret **T**ūc vero cōstantis
 sine pūerē nūq se fuisse tam securū • qz sciret mīaz
 maxime in tēpōtibz affuecū • se magis illi dolere
 q xpī mīa vt pote lacrocina exerecēs cēt ī digno **I**n
 grellz qz euāgelicā disputacionē • verbum dei lacro
 ni pūdicabat **Q**uid lōgig morer • **P**atro credidit • pte
 cutz qz martinū vie reddidit • orās vt p se dominū
 pūerēt **I**dēqz postea religiosā vitā agens visz est vt
 hec q sup reculimz ab ipō audita dicāt **I**git marti
 nus inde pgressz • cū mediolanum pūerillz diabolz
 ī itinere humano spē assūpta se ei obuuiū tulit q tē
 deret qrens **C**ūqz id a martino respōsi accepisset •
 se q dūs vocaret itendere • ait ad eum **Q**uocūqz ie
 ris **P** qēūqz tēpaueris • diabolz tibi adūstabit **T**ūc
 ei ppheticā voce rūdit **D**ūs michi adiutor ē • nō tē
 bo qz faciat michi homo **S**eratingz e gspū eig inimi
 cū euauit **I**taqz vt animo ac mente concepat ma /

ire in gētilitati adsoluit errore : p̄ in malis p̄seue
rāte Plures t̄n suo saluauit exemplo Deinde cū he/
relis ariana p̄ totū orbem et maxime intra illiricū
pullulasset • cū aduerso p̄fidia sacerdotū soly pene a/
terriue pugnaret : multisq; supplicijs esset affec/
tus : nā et publice uirgis cels̄ ē • 2 ad extremū de ci
uitate exire cōpuls̄ ycaliā repetēs cū intra gallias
q; discessu sc̄i hilarij quē ad exilium hereticorū uis
coegerat turbatā ecclesiā cōperisset : mediolani sibi
monasteriū fecerit **I**bi q; cū auxenij auctoz et p̄i/
reps arianorū grauissime īterreat̄ est : multis q; af/
fectū iur̄ijs de ciuitate exturbauit **C**edēdū itaq; cē/
pori arbi traeus ad insulā gallinariā noīe secessit : eo
mitte quodā p̄ditero magnarū uirtutū uiro **H**ic ali
q̄ diu radicibus uixit harbarū **Q**uo tpe elleborū ve
nenatū de feruē gramē in cibum sūp̄lic **S**z cū uī ue
neni ī se grassantis uicina iā mores sensisset īminēs
piculum orōe reppulit : sear̄ q; oīs dolor fugatus
est **N**ec multo post cū sancto hilario cōperisset regis
penitencia potestatem indultā fuisse redcūdi rome
ei cōpauit occurrē p̄fect̄ q; ē ad urbē

Qū iā hilarij p̄cessit : ita eū e uelcigijō p̄secu
tus ē **C**ūq; ab eo gratissime fuisse suscept̄
hanc lōge sibi ab opido monasteriū collorauit **Q**uo
tpe se ei quidā cethecuming iūxit : cupiens sc̄illimi
uiri institui disciplinis **P**aucis quippe increpōsi/
tis dieb; languore correptus vi febrium laborabat
accū martini forte discesserat **Q**ui cū p̄ eriduuum de
fuit : regress̄ exaīe corp; iuenit **I**ta subita mors
fuerat : ut abq; baptisate humanis rebus excedē

Corpus i medio positū tristi merencium fratru fec
 quentabar officio. tū martini fr̄s z enilans accu
 rit. Tū vero tota spiritū sanctū m̄te cōcipiens egre
 di cellulā in q̄ corpū iacebat ceteros iuber. ac foribz
 obleratis sup̄ examinata defuncti fratris mēbra p̄
 scernit. Et cū aliq̄diu orōi incubisset sensissetqz per
 spiritū dñi adesse virtutē. erectus paululum et in
 defuncti ora defixis orōis sue ac unē dñi terrepidus
 expectabat euentū. Vixqz duarū fere horarū spacium
 int̄cesserat. vidit defunctū paulatī mēbris omibz cō
 moueri. et laxatis in vsū vidēdi palpitare lūimibz
 Tū vero magna ad dñm voce conuersus. grās agens
 cellulā clamore cōpleuerat. Quo audito. q̄ p̄ fo
 ribus ascenderāt scatur̄ irruunt. Mirū spectaculum
 q̄ videbāt viuere quē mortuū reliq̄ssent. Ita reddi
 tus vite scatur̄ bap̄tisma consecutus. plures postea
 vixit anos. priusqz apud nos martini virtutū vel
 materia vel testimoniū fuit. Idē tū referre erat soli
 tus se corpore exueū. ad tribunal iudicis ductū de
 putatūqz obscuris locis. et vulgaribz tribus trise
 excepisse sniām. tū per duos angelos iudici fuisse
 suggestū. hunc esse p̄ quo martini oraret. Ita per
 eosdē āgelos se iustum reduci. et martino redditum
 vireqz pristina restituit. Ab hoc primo tēpore beati
 viri nomen enicuit. ut qui sanctus iā ab omnibus hēba
 tur potens etiā et vere aplicus haberet.

N Et multo post dum agrum lupicini cuiusdā
 honorati secundum seculum viri p̄teriret. et a
 more et luctu turbe plāgentis excipitur. Ad quā cū
 sollicitus astiteret. et quis esset hic electus inquire

ret • Iudicat vnū e familia seruulū laqueo sibi vitam
extorsisse Quo cognito cellulā in qua corpp iacebat
ingredit • exelususqz omibz turbis superatqz corpi ali
q̄tily orauit Moys viuente dltu marcescentibus
oculis ī ora illig defunctqz erigit • lentoqz tonam te
emilus allurgē apphēsa beati viri dextera ī pedes cō
stitit • atqz ita cū eo vsqz ad vestibulū domus turba
ōni īsp̄tante pec̄ Xi •

Sub eodē fere tpe • martinqz ad episcopatuē euro
nice eccē pecebat Sed cū erui monasterio suo
no facile pollz • ruricqz q̄dā vng e ciuibz vxoris lan
guore simulato te ad genua illig puolueqz • vt egredē
tur obtinuit Ita dispositis iā ī ienere ciuium tur
bis • sub q̄dā custodia ad ciuitatē vsqz deducit Mi
rū in modū incredibilis multitudo nō solū ex illo opi
do • sed etiā ex vicinis vrbibz ad suffragia ferēda cō
uenerāt Una omniū voluntas • eadē vota eadēqz sn̄a
martinū episcopaeu esse dignissimū • felicem fore sub
eali ecc̄iaz sacerdo te Pauci en̄ z nōnulli ex ep̄is qui
ad cōstituedū aīscitē fuerant euorati īp̄ie repugna
bāt • dicētes se z cōceptibilē eē p̄sonā • īdignū eē ep̄i
scopaeu hoīez dltu despicabilē veste sordidū crine de
formē Ita a populo sn̄e sanioris hec illorū ierisa de
uēcia ē • q̄ illustre virū dūm vituperare cupiūt p̄di
rabāt Nec vero aliū h̄ijs facē licuit q̄ q̄ populqz dño
volēte rogebat In̄ ep̄os en̄ q̄ affuerant p̄cipue defē
sor q̄dā no īe dz referit̄ Unde aīmaduersū est gra
uiter illum lōe p̄phetica tūe notatū Nā cū fortuitu
lōz tui legendi eo die officiu erat inclusus a popu
lo defuisset • turbatis m̄iseris dū expectat q̄ nō ade

7
rat vng e circūstātibz sūpto psalterio quō p̄mū versū
iuenit arripuit **P**salmus autē hic erat **E**x ore infanci
um ⁊ lactēcium p̄fecti laudē pp̄t̄ iūnicos tuos • vt
deseruas iūnicū ⁊ defensorē **Q**uo lēo clamor popu
li extollit̄ p̄s aduersa cōfundit̄ atqz ita hīcū ē diu
no nūeu psalmū hūc lectū fuisse • vt esse iōnū op̄is
sui defensor audiret • qz ex ore infancium atqz lactē
cium in marino dñi laude p̄fā et ostentus pariter
et deseruetz esse iūnicz **I**am vero sūpto ep̄atu q̄lē se
ip̄tūqz p̄titerit • nō ē nosse facultatis euolue **I**dē
enī cōstātiū se p̄tuerabat • q̄ p̄ fuerat **E**adē t̄ cor de
eig hūilitas cadē t̄ velticu eig vilitas fuit atqz ita
plenus auctoritatis ⁊ grē implebat ep̄i dignitatē vt
nō tñ p̄positum monachi virtutēqz deserēt • **A**liq̄
diu ergo adherenti ad ecclesiā cellula vsqz esse **D**einde
eū iq̄cedinez frequentāciū ferre nō posset duobz fe
re extra ciuitatē milibus monasteriū sibi statuit **Q**
locus tā secretz et remotz erat • vt heremi solitudine
nō desiderarē **E**x vno enī latere p̄ita mōtis excelsa
rupe ambiebat • reliquā planitiē liger **F**luuij reduc
to paululum sinu clauferat **U**na tantū eadēqz arca
admodum via adiri poterat **I**pte ex lignis cōt̄p̄tā
cellulam habebat **M**ulti quidem e fratribus in eū
dē modum • pleriqz saxo superiecti ⁊ montis caua
to receptacula sibi fecerant **D**iscipuli vero octogin
ta erant ⁊ qui ad exemplum beati magistri imiti
uebantur • **N**euis ibi q̄q̄ proprium habebat • om
nia in medium conferebant **N**ō emere aut vendē vt
pleriqz monachis moris est qd̄ q̄ licebat • **A**rs ibi
exceptis scriptoribus nulla habebatur **C**ui enī opi

minor etas deputabat • maiores orōi vacabāt **K**arg
cuiq̄ extra cellulam suam egresso • nisi cum ad locū
orōis cōueniōāt **E**t ibi una ōnes post horā ieiunij
accipiebant • **V**inū neuis nozat • nisi q̄ firmitas coe
gisset • **P**leriqz camelorū teris vesticbantur mollior
ibi habitqz p̄ crimine erat **Q**uod eo magis sic mirū
necesse est q̄ muli inf̄ eos nobiles habebant • qui
longe aliter educati • ad hanc se humilitatē z pacien
tiam coegerāt • plures qz ex hys postea epōs vidi
ing **Q**ue enim esset ciuitas aut ecclia • que nō si
bi de martini monasterio cuperet sacerdos •

Sed ut reliquas virtutes eius quas in epātū
egit aggrediar • erat hanc longe ab opido pxi
mō monasterio loqz que falsa hominum opinio vel
contemptis ibi martiribus sacrauerat • nā ee altare
ibi a superioribz epīs cōstitutū habebat • **S**ed marti
nus nō temere adhibens incertis fidē • ab hys qui
maiores natu erant presbiteris vel clericis flagita
bat nouen sibi martiris z tēpora passionis ostendi
grandi se scrupulo permoueri • q̄ nichil certi cōstans
sibi maiorū memoria tradidisset **T**um aliq̄ diu ergo
a loco illo se abstinuisset • nec derogans religioni qz
incertus erat • nec auctoritatē suā vlgz accommodās
ne superstitio cōualesceret • quodā die paucis secum
adhibitis fratribz ad locū pergic **D**einde super se
pulchrū ipsū altans orauit ad dominū • ut quis es
set vel cuius meriti sepulcra ostenderet • **T**ū cōuer
tus ad leuā • vidit prope assistere vrbem sordidam
truceū **I**mpetrat nomen meritiqz ut loqueret • **N**o
men edicit de crimine cōfictur latroneū se fuisse •

ob scelera percussū vulgi errore celebraū. tibi nichil
 cū martiribz esse cōe: cū illos gloria se pena retinēt
Mirū ī modū vocem loquētis q̄ aderāt audiebāt: p
 sonā tñ nō videbāt. **T**ū martirū q̄ videret exposuit
 iussitqz ex illo loco altae qd̄ ibi fuerat submoueri: ac
 qz ita populū sup̄seicio is illiqz absoluit errore.

Accidit autē ī sequēti tpe dum iter agēt: vt gen
 tilis cuiusdā corpz qd̄ ad sepulchrū cū sup̄sei
 cioso funere deferebat obuiū hēret: cōspicatzqz cū
 ng venēcium turbā: qd̄ nā id esset ignarū. paulu
 lū fecit. **N**ā cū fere q̄ngentorū passū ītūallū erat
 vt difficile fuit dinoscē qd̄ videret: tñ qz rusticam
 manū teneret: et agente vento lintheamina cor
 pi sup̄iecta volitarēt: pphanos sacrificiorū ritz a
 gi credidit. qz esset hec gallorū rusticis cōsuetudo. si
 mulachra demonū cādido terrea velamine misera p a
 gros suos circūferre demencia. **E**leuato ergo in ad
 uerso signo crucis: ipat turbe nō moueri loco onqz
 deponere. **H**ic vero mirū īmodū vidēs miseris pri
 mum velut saxa riguisse: de īde cū primo mouere se
 sūmo conamē nitrent. vltra accedē nō valentes ri
 diculā in vertiginē vocabāt: donec victi corpis onqz
 deponūt attoniti. et semet īuicem aspectantes: qd̄
 nā sibi accidisset. taciti cogitabāt. **S**z cū beatus vir
 cōperisset exequiarū illā esse frequenciā nō sacerorū.
 eleuata rursū manu dat eis abeūdi et tollendi corpo
 ris potestātē ita eos et cū voluit stare cōpulsit: 2 cū
 libuit abire permisit.

Itē dum in vico quodā tēplum āti q̄llmū diru
 illet et arborem pinū q̄ fano p̄xima erat ellz aggress

sq̄ exderere • cū vero antistes loci illig te teraqz gen-
tium turba cepit oblitē Et cū idē illi dū tēplum e-
uerteret īpante dño q̄uisset • succidi arborē nō paci-
ebant **U**lle eos sedulo cōmonere nichil esse religio-
nis īscipere • deū potiqz cui ipse seruiat teq̄rent • arbo-
rem illā excidi oportere • qz eēt demon de dicata **T**ū
vng ex hīs qui erat audacior ceteris • si hēs inq̄t ali-
q̄ de deo tuo quē dicis te colē fiduciā nosmetipsi suc-
cidiūg hāt arborē • tu ruentē excipe z si teū ē tuus
ut dicis doming euadis **T**ū ille ītrepidg cōfily in
domino scūrū se pollicet **H**ic vero ad īteigmodi con-
dicionē oīa illa gentium turba cōsentit • facilēg ar-
boris tue hūere iaccurā • si īuicū sacrorū suorū casu
illig obruissent **I**taqz cū vnā in pte pinus illa esset
accliuis • ut nō esset dubiū quā in pte succisa corru-
ret • eo loco v̄tetus scaturit p̄ arbitrio rusticorū • q̄
arborē eē caturā nemo dubitabat **S**uccidere igit̄ su-
am pinū ipsi cū īgenti gaudio leticiāqz ceperūt **A**de-
rat tūing turba mirācium • iāqz nutare paulatī pi-
nus z ruinā sui casura minitari • **P**allebāt eminus
monachi • et piculo iā p̄piorē cōterriti sp̄e onē fidē
qz p̄diderant • solā martini mortē exspectātes **A**t il-
le cōfusus in domino ītrepidg opperens • cū iā fra-
gorē sui ping cōcidēs edidisset • iam radenti iā sup se
ruenti elcuata obuā manu signum salutis opponie
Tū vero in turbinis modo retro actā putares • īdi-
uertam pte ruit • adeo ut rusticos qui ī cuto loco see-
terant pene p̄ferauerit • **T**ū vero in celum clamore
sublato • gentiles seupere miraculo monachi flere p̄

gaudio xpi nome in cor ab omnibus pdicari • satisqz
 cōstitit saluē eo die illi venisse regioni Nā nemo fere
 ex imani illa multitudine gentiliū fuit • qui nō iposici
 one manus desiderata • dominū ihesū relicto ipicea /
 tis errore crediderit Et vere ante martinū pauci ad
 modū ymmo pene nulli in illis regionibus critici no
 men receperāt Qd̄ adeo virtutibus illius exemplo
 qz cōualuit • ut iam ibi nullis sit locus • q̄ nō aut ce
 lesijs frequētissimis aut monasterijs sit repletus
 Nam ubi phana deseruerat statim ibi aut ecclesias
 aut monasteria cōstruebat •

Nec mīorē sub idē fere tps eodē in ope virtutū
 edidit Nā cū in vico quodā sano atiquissimo et
 celeberrimo ignē iunisset • in pximā ymmo adheren
 tē domū agente vento flāmarū globi ferebantur Qd̄
 ubi martini aduertit • rapido cursu cecū domū scā
 dit obuiū se adueniētibus flāmis inferens Cū vero
 mirū in modū cerneret cōtra vim venti ignē recoz /
 queri • ut cōpugnācium inec se elementorū quidam
 cōflicty videret • Itē virtute martini ibi tantū ig /
 nis est operatus • ubi est nullū •

In vico autē cui leprosuū nomē est cū idem tēplū
 opulentissimū luxuriosē religionis voluisset
 euerē refecit ei multitudo gētiliū • adeo ut nō abqz
 iuria sit repulso Itaqz fecit ad pxima loca ibi /
 qz p̄ iduū cilicio cecy z cinere ieiunās sp̄ atqz orās
 p̄abat dominū • ut qz tēplū illud euerere humana
 manu non potuisset • virtus illud diuina dirueret •

Tū subito ei duo āgeli haerati atqz leuati itear mi-
licie celestis se obrulerūt • dicentes millos se a dño
de ruficam multitudinē fugarent • p̄sidiū qz ferrēt
martino • ne q̄s dum tēplum diruētur obfiterē He-
diret ergo et op̄p̄ ceptū deuoteqz īpleret **I**ta regret-
tus ad vicū inspectantibz gētilium turbis z q̄scien-
tibz • dū p̄phanā edē vsqz ad fundamenta diruēt • a-
ras ōnes atqz simulachra redegit ī puluerē **Q**uo vi-
so rufici dū se intelligerēt dūno nutu obsteperēt ac
qz p̄territos ne ep̄o repugnarēt • ōnes fere ī dominū
ihesū crediderūt • clauātes palā z cōfiteētes deū mar-
tini colendum ydola negligenda • que sibi p̄desse nō
possent • •

Quid etiā in pago eduorū gestū sic referam ubi
dū tēplum itidē euerēt • fures gentiliū rus-
ticorū ī eum irruit multitudo **C**ūqz vng audacior
ceteris ferico eū gladio perēt reiecto pallio nudam
teruicem p̄cussuro p̄buit Nec cūctatus ferire genti-
lis • s; cū dexterā alicij extulisset resupinā ruit • con-
sternatqz qz diuino iure ueniam p̄cabat • •

Nec dissimile huius fuit illud • cū eū ydola del-
eruentē eulero qdā feric voluisset • in ipso icu
ferrū ei de maibus excussum non cōparuit **P**lerūqz
autē cōtraditentibz sibi ruficis ne eorū fana deleru-
eret • ita p̄dicatione scā gentilium aīos mitigabat •
ut luce eis veritatis ōnta ipi sua tēpla subuerterent
Curacionū qz eā potēs in eo gracia erat • ut nulli
fere ad eum egrotus accesserit qui nō cōtinuo recipere
sanitatē • q̄s vel ex cōsequēti liq̄bit exemplo • •

Qrueris puella quedā dira palisio egritudine tenebat ita ut iā p̄ multū t̄ps̄ nullo ad humanos plus corporis officio fūgeret **O**mnis ex p̄te p̄ mortua : vix tenui spū palpitabat **T**rires ad solā funeris expectacionē assistebant p̄p̄inqui **T**ū subito nuntiat ad civitatē illā venisse martinū **Q**ū ubi pater puelle cōp̄ie cucurrit examinis p̄ filia rogauerus : et forte martini iā ecclesiā fuerat ingressus **U**bi inspectāte populo multisq; alijs p̄ntib; ep̄is enilans tenex genua eiḡ āplectit̄ dicens **F**ilia mea morit̄ misero genere languoris : et q̄ ipsa est morte crudelis : solo spū vivit iā carne p̄mortua **R**ogo ut eam adcas : atq; b̄ndicas **C**ōfido enī q̄ per te red / dēda sit sanitati **Q**ua ille voce cōfult; obstupuit et re fugit • dicens hoc tui nō esse virtutis senē errare iudicio • non esse te dignū • p̄ quē dñs signū virtutis ostenderet • **P**erstrare vehementiq; flens pat̄ 2 orare cepit • ut examīnē visitaret **P**ostremo a circūstātib; ep̄is ire cōpuls; • descendit ad domū puelle **I**ngēs turba p̄ forib; expectabat q̄dnā dei serug esse factur; **A**t primū q̄ erāt illiḡ familiaria ī iteignōi reb; ar̄ma solo p̄ferat; oravit **D**eī de egrā itūēs • dari sibi oleū postulavit **Q**ū cū b̄ndixiss; ī os puelle v̄l sc̄i liḡris infudit sc̄at̄ iq; vox reddita ē **T**ū paulatī singula cōtactu eiḡ ceperūt mēbra viviscē • donec fixi uatis gressib; populo telce surrexit •

Addēq; t̄pe • cetradij cuiusdam p̄sularis viri seruus demonio correptus dolendo exitu cruciatur **R**ogatus ergo martinus ut ei manum īponeret • deduci cum ad se iubet **S**z neq̄ spiritus nullo

proferri modo ex cellula in qua erat potuit. ita in
aduenientes ravidis dentibus seuebat. **T**ū tetradig
ad genua beati viri aduoluitur. orans ut ad domū
in qua demoniacus habebatur ipse descenderet. **T**um
vero martini negare cepit se profani et gentilis do
mū adire posse. nam tetradig eo dem tēpore adhuc
gentilitatis errore implicitus tenebatur. **S**postō die
ergo se si de puero demon fuisse exactus. xpianum
fore. **I**ta martini iposita manu puero. inūdum ab
eo spiritū eicie. **Q**uo viso tetradig dominū ihesum
credidit. statimq; cathecumini faccus nec uultum
posse baptizari est. temp q; martinum salutis sue
auctorem intro coluit affectu.

Der idē tps in eodē opido ingressus p̄r̄famili
as cuiusdā domū illiūte ipso reuertit. dicens
horribile in acrio domus demonū se videre. **C**ui cū
ut descenderet ioperaret. quēdam e familia qui īnee
riozī pte edū morabatur arripuit. **S**euire inter dēti
bus cepit. et obuios quoscūq; laniare. **C**ōmota est
domus. familia turbata populi in fugā conuersus
martini se furētī obicit. ac p̄mū ei scire ipat. **S**ed
cū dentibus fremere hīatig; ore mortū minaretur.
digitos ei martinus in os inculit. si habes inq; ali
q̄ potestatis hos deuora. **T**ū vero ac si candens fer
rū faucibus accepisset. longe reductis dentibus di
gitos beati viri vitabat attingere. **E**t cū fugere de ob
resso corpore penis et cruciatibus rogeretur. nec ta
men exire ei per os liceret. feda relinquens vesti
gia. fluxu ventris egestus est.

Interea cū de metu 2 ipeu barbarorū subita

riuitatem fama turbasset demoniacum ad se exhiberi
iubet. Ipse quoque ut an verus esset hic nuntius faceretur
Tunc confessus est se deum demones fuisse qui rumorē
hunc per populū disseminassent. ut saltē metu ex illo
martini opido fugaret. barbaros nihil minus quā
irruptionē cogitare. Ita cum hec in unū spiritus media
in ecclesia faceretur. metu et turbatione presenti ci-
uitas liberata est.

Apostolus pinguis vero cum portam civitatis illius magnis secum
turbis euntibus irroiret. se plurimum miserabili facie
horrentibus cunctis osculatus est atque benedixit. statimque ille
omni malo emundatus postea die ad ecclesiam veniens mirēti-
crite gratias per sanitate quam receperat agebat. Sed nec hoc
preteritum est. quod siumbrie vestimentis eius cilicioque deorac-
te crebras super firmamentis egere virtutes. Illa cum aue-
digitis illigare aut collo diceretur. propepe egro tanti-
bus morbos effugaverunt.

Arborius autem vir perfectioris tē admodum et fidelis ingenij
cum filia sua gravissimis que tunc febribus vereretur. episcopi
rola martini que casu ad eum delata fuerat pectori puelle
in ipso assensu ardoris inseruit. statimque febris fugata est.
Que res apostoli arborium in tantum valuit ut tracti puella
deo voueret. et perpetue virginitati dicaret. Profectus quoque
ad martinum puella ei prius ob virtutem eius testimonium
que per absentem licet curata esse obeulit. neque ab alio causa quam
a martino hunc virginitatis ipso passus esse confiterari.

Dauling vero vir magni propter modum futurus exempli cum
oculum graviter dolere cepisset etiam pupillam eius crassior
nubos superduca cepisset. oculum ei martini periculo
recipit prope inque ei sanitate sublato omni dolore restituit.

Iste autē cū cāu quodā esset de renaculo deus
lucy 2 p cōfragolos scale grady de cōdēs mul
tis vlncriby esset affectus • cū exāimis iā iaceret ī
cellula 2 ī uodiciis doloribz eruciaret nocte ei ange
lus uisus est eluere vlnera et salubri unguine cōtu
si corpis mēbra cōtingere • atqz ita postero die resei
cutus est sanitati • ut nichil unq̄ p̄uillisse in cōmodū
putaret • S; qz longum est ire per singula sufficiane
hec vel pauca de plimīs • facitqz sic nos 2 īyre lletū
bz nō suberahē ueritatē • et ī multis uicāe falsidū

Atqz ut minora tantis īteram q̄uis de ē nos
trozū cras tpm quibz iā de prauata oīa atqz
corrupta sunt de pene p̄cipuū sic ad ulacōni regie sa
cerdotalem nō cessisse constanciam Cū ad īpatorē
maximū ferocis īgeny virū et bellozūm ciuiliū uic
toria elatū • plures ex diuersis ptibz ep̄i conuenit
sente 2 feda circa principē omniū adulatio notaret se qz
degeneri īconstancia regie elientele sacerdotalis dig
nitas subdidit • in solo mareino apl ita auctoritas
p̄manebat Nā et si pro aliq̄bz supplicandum regi fu
it • īpauit potis q̄ rogauit Et a cōuiuio eig fr̄quē
ter rogatus abstinuit • dicens se mente eig p̄ticipē
esse non posse • q̄ īperatores unū regno alterū uita
expulsi sūt Poseremo cum maximus se non sponte
sūp̄sisse īperium affirmaret • sed īp̄sitam sibi a mi
licibus diuino nutu regni necessitate armis defen
disse • et non alienam ab eo dei uoluntatē uideri pe
nos quem iam īredibili euentu uictoria fuisse • nul
lumqz ex aduersarijs nisi īacie occubuisse • eandem
uictus uel ratione uel precibus ad cōuiuium uenit •

mirū in modū gaudēte rege q̄ id īperasset. Cū uic autē
 aderant ueluti ad diem festū ei orati • summi atq; il-
 lustres uiri p̄fētūs idēq; p̄cōsul euodig uir q̄ nichil
 unq̄ iustius fuit • comites duo summa potestate p̄di-
 ti • frater regis 2 patruy. **M**edius inē hos martini
 p̄uicē accubuerat • ipse autē sella iuxta regem po-
 sita cōsederat. **A**d medium fere cōuinium ut moris
 est • paterā regi minister obtulit. **I**lle scō admodum
 ep̄scopo potius dari iubet • expectās atq; ambiens
 ut ab illig dextera poculum sumeret. **S**ed martinus
 ubi ebibit paterā p̄bitero suo tradidit • nullum sc̄i-
 licet eximias digniore q̄ pollet prior bibere • nec in-
 regrū sibi fore • si autē regē ipsū aut eos q̄ a rege erāt
 p̄ximi p̄t̄ iterō p̄tulisset. **Q**uō factū īperator om-
 nes q; qui tūc aderāt ita admirati sūt • ut hoc ipsū
 eis in quo cōtēpti fuerant placeret • celeberrimū q;
 per ōne palacium fuit fecisse martinum in regis p̄a-
 bio q̄ in īfimorū iudiciū cōuinij ep̄orū nemo fecit
 set. **E**idēq; maximo longe ante p̄dixit futurū • ut
 si ad ytaliam pergeret quo ire cupiebat bellum valē-
 tiano īperatori inferens • sciret se primo quidē īpe-
 ru fneurū esse victorē • sed p̄uo postē tēpore esse p̄icu-
 rū. **Q**uō quidē ita uiding • nā p̄mo aduentu eig valē-
 tinianū in fugam uersus est. **D**einde postē ānum fe-
 re relūptis uiribus • captū intra aquilegie muros
 maxinum interfecit •

Qonstat autē etiā angelos ab eo plerūq; uisos
 ita ut cōseruo iuicem apud eū sermone loqrē-
 r̄. **S**yabolū uere tā cōspicabi ē 2 subiectū ocul̄ habe-
 bat ut siue se in p̄pria substantiā contineret siue in

diuersas figuras spiritualesq; nequicias transculit,
ter. qualibet ab eo sub ymagine videret. **Q**uod cum di-
abolus sciret se effugere non posse conuictus eum frequen-
ter urgebat. q; fallere non posset insidiosus. **Q**uodam ac-
tipe cornu bouis eruentum in manu tenens. cum ingen-
ti fremitu cellulam eius irrupit. crucemq; ostentans
dexteram. et admissis recens sceleris cogaudens. ubi est
inquit martine virtus tua. **U**num de tuis modo fecerit
tibi. **T**unc ille conuocatis fratribus. referre quod dyabolus
indicalet. **S**ollicitos esse precepit per cellulas singulorum
quidnam hoc casu fuisset affectus. **N**eminem quidem deesse
de monachis. sed unum rusticum merce de conduceum
in vehiculo ligna deferret ille ad siluam nunciat. **I**n-
ter ubi igitur aliquis ire ei obuia. ita haec longe a monasterio
iam pene exanimis inuenit. **E**xercitum tamen spiritum sanctum in
erat fratribus casum mortis et vulneris iuuetis scilicet bubis dum
dissoluta arcibus laza conseringit. bouem sibi excusso ca-
pite inter inguina cornu iniectis. **N**ec multum post vi-
tam reddidit. **V**ideris quomodo iudicio domini diabolo da-
ta fuerit hec potestas. **I**n martino illud mirabile erat
quod non solum hoc quod supra retulimus. sed multa istius-
modi si quociens accidissent longe ante preui debet. et
sibi nuntiata fratribus indicabat. **F**requentem autem dia-
bolus dum mille nocendi artibus tantum virum conabatur
illudere. visibilem ei se formis diuersissimis ingerere.
bat. **N**am interdum in persona iouis. **P**lerumque mercurij
per sepe enim se veneris ac minarue transfiguratum
volens offerrebat. **A**dversus quem semper incertis.
signo se crucis et orationis auxilio protegebat. **A**udie-
bantur plerumque conuicia quibus illum turba demonum.

peccatis vocibus terrebatur sed oia vana et falsa cog /
 noscens non mouebatur obiectis **T**estabantur etiam ali /
 qui ex fratribus audisse se demonem peccatis martinum /
 vocibus increpantem • cur terra monasterium aliquis ex fra /
 tribus qui omni baptismum diuersis erroribus perdidit et con /
 uictos propterea receperunt • et exponente crimina singulorum /
 martinum diabolo repugnante respondisse contra et ante /
 delicta melioris vite conuersatione purgari • et per mi /
 sericordiam dei absoluendos esse peccatis qui peccare /
 desinerent contradicente diabolo • non pertinere ad ve /
 niam criminatos • et semel lapsis nullam a domino prestari ele /
 mentiam **T**unc in hanc vocem fertur exclamasse martinus /
Si culpe o miserabilis ab hominum insectatione desit /
 teres et te scorum tuorum vel hoc tempore cum dies iudi /
 cii in propeio esse penetreris • ego tibi vere confisus in domino /
 christi vitam pollicerer **Q**uod sciam de domini pietate presumpcio /
 in qua et si auctoritate prestare non potuit ostendit affec /
 tum **E**t quod de diabolo eiusdemque artibus rimo exortus est /
 non ab re videtur licet extrinsecus referri quod gel /
 tum est • quia et que dem in eo martini virtutum portio /
 est et res digna miraculo recte memorie commendabitur /
 in exemplum cauendi si quod deinceps usque tale contigerit /
Quare quidam nocte adolescens nobilissimus mox /
 presbiter nunc felici beatus excessu cum relicto /
 omnino se ad martinum contulisset • breui tempore ad summum /
 fidei virtutumque omnium culmen enicuit **I**taque cum /
 haurit longe sibi ab episcopi monasterio tabernaculum /
 confectum esse et mulci que apud eum fratres commorarentur • /
 iuuenis quidam ad eum anatholice nocte sub presbiterio mona /
 chi quibus humilitate atque innocencia mentis accessit habitavit /
 que aliquodiu in corde cum ceteris **D**einde presbiter tempore au

gelos apud se loqui solē dicebat. **C**um fidē nullis
adhibēt signis quibz dā pleriqz ad credēdum cohor
tabat. **P**ostremo eo vlgz pcellit. ut iter se ac deum
angelos discurrere p̄dicaret. iamqz se unum ex pro
phetis haberi volebat. **C**larqz tñ nequaquā ad creden
dum cogi poterat. **A**lle ei iram dñi et p̄ncēs plagas
tur seō nō crederet cōiūari. **P**ostremo ī hanc vocem
erupisse fert. **E**cce michi hac nocte vestē cādidā dñs
de celo dabit. q̄ inducus in medio vesterū diversabor
idqz vobis signum erit. me in dei esse virtute q̄ ves
te donatqz sū. **C**um vero grandis ōnium ad hanc p
fessionē expectatio. **I**taqz ad mediā fere noctē. fre
micu itulcārium cōmoueri ōne monasterium loco vi
sū ē. **C**ellulā autē q̄ idē adolescētis cōtinebat crebris
termeres micare lūmibz. fremitqz in ea discurrē
rium et murmur qdā multarū vocū audiebat. **D**e
ī de scō silencio egēss vnum de fratribz sabacium no
mine ad se vocat. tunicāqz q̄ erat idutqz ei ōndit. **O**b
stupescūs ille cōuocat ceteros. **I**pe etiā clarus accur
rit. adhibitoqz lūne vestē ōnes diligētē inspiciunt.
Erat autē sūma mollitie. candore eximio. micanti
purpura. nec tñ cuiqz eēt generis aut velleris pote
rat agnosci. **C**uriosiqz tñ oculis aut digitis aterce
tata. nō aliud q̄ vestis videbat. **I**ncerea clarqz fra
tres ammonet orationi instare. ut manifestius eis
dominus qdñā esset ōnderet. **I**taqz reliquum noc
tis ymnis psalmis qz cōsumitur. **A**c vbi illuxit die
es apprehensū dextera erabē ad martinum volebat
bene cōsciqz illud illū dyaboli arte nō posse. **T**ū ve
ro reniti ac reclamaē miser cepit. increditūqz sibi di

87
rebat esse / ne se martino ostendēte Cūq; iuitū ire cō
pellerent • inē trahentiū mang dectis euanuit Un
de quis dubiez hāc etiā martini fuisse virtutē • ut fā
ratiam suā dyabolis cū esset martini oculis īgeren
da simulare diuicij aut regere nō posset •

Animi aduersū ē eodē fore tpe fuisse ī hispanijs
iuuenē • q̄ cū sibi multis signis auozitacum
credēdi parauit; esulq; elaq; ē • ut se heliā p̄ficeretur
Q̄s cū pleriq; tēnē credidissent • addidit ut se xp̄m
ēē dicēt In quo etiam adeo illuſit • ut eum quidam
c̄ps rusq; nomine ut dominū adoraēt propter qd̄ eum
postea ad ep̄atu deiectū vidiūg •

Pleriq; etiā nobis e fratribg retulerūt • eodē tē
pore i oriēte quēdā extitisse • q̄ se iohānem cē
tactaret Ex quo cōicere possumg iſeignodi pseudo
pp̄hetis exiſtētibg ante x̄m̄ aduentū imine • q̄ iā
in iſeis miſeriū iiquitatis opat •

Hec enim pretēundū videt • q̄ta martinum sub
eisdē diebg dyabolg arte tēptauerit Quodā enī die
p̄missa p̄ se z circūiectg ipsa luce purpūea / quo fa
cilig claritate asūptg fulgoris illudēt • vesce etiā re
gia īduz dyademate ex gēmis auroq; redimig cal
ceis auro illit̄is sereno ore leta facie ut nichil inig
q̄ dyabolg putaret • ozanti in cellula asticē • Cūq;
marting primo aspectu eius fuisse hebetatus • diu
multūq; ambo silētiū tenuerūt Tuū prior dya
bolg agnosce inq; o martine quem cernis • xp̄s ego
sū • deſcēsurg ad terrā p̄g me manifestare tibi volui
Ad hec cū marting taceret • nec q̄ r̄si referret • ite
raret aulg ē dyabolg p̄felliōis audaciā Martīe • qd̄

dubitas credē cū videas . Xp̄s ego tū Tū ille reue
lā te tibi spū vt intelligeres dyabolū esse nō deū . nō
te inq̄ dñs ih̄es̄ purpuratū ee diademite renitētum
esse venturū pdixit Ego xp̄m nisi in eo habitū for /
magz q̄ palli est nisi crucis stigmata profertē vt /
nisse nō credam Ad h̄c ille vorē traxim vt fumg eua
nuit . et cellulā tanto fetore cōpleuit . vt indubia in
dicia relinquere . diabolū se fuisse For ita gestū
vt supra reculim ex ipius martini ore cognoui . ne
quis forte existimet fabulosum .

Nā cū olim audita fide eig virt atqz virtutibus
deside io illig eluaremg gratam nobis ad eum
videndum pegrinationē suscepim . simul qz iā arde
bat animus vicā illig scribere p̄tim ab eo in q̄tū int /
rogari potuit sci sciatū sumg p̄tim ab hys qui inter
fuerāt vt scribat cognouim . Quo quide tēpore cre
di nō potest q̄ me humilitate q̄ benignitate suscepit . cō
gratulus plurimū z gaudius in dño q̄ tanti estz
habitg a nobis . quē pegrinationē suscepta expectille
im . Miserū me pene nō audeo cōficere . cū me sic cō
uiuio tuo dignatus est adhiberi . a quā manibus nos
tris sepe optulit . ad vesp̄rā autē ipse nobis pedes
abluē . Ne reniti aut cōtraire cōstācia fuit . ita auto
ritate illius oppressus sū . vt nefas p̄uarē si nō ac
quieuissem . Sermo autē illig nō alius apud nos
fuit . q̄ mūdi illecebras et seculi onera relinquenda
vt dominum ih̄esum liberi expeditiqz sequeremur .
Prestantissimūqz nobis presencium tēporum il /
lustris viri paulini cuius supra mencionein fecim

exemplum ingerere • qui sumis opibus abiectis
 xpm secutus • solus pene h'is t'poribus e wange-
 lica precepta cōpletter • **A**llum nobis sequendum il-
 lum clamabat imitandum • beatū esse presens secu-
 lum relinquere t'nc fidei virtutisq; documento • cū
 secundum scienciā domini diues et possidens mul-
 ta vendēdo oīa et dando pauperibus • q' erat scō ī-
 possibile possibile fecisset exemplo **I**am vero in ver-
 bis et cōfabularde eius q'ta grauitas q'ta dignitas
 erat • q' alacer • q' efficax • q' in exsolundis scriptu-
 rarū questionib; p'p'tus et facilis **E**t qz multos
 ad hanc partē incredulos scio quippe quos viderim
 incipio etiā referentē nō credere • ihesū testoz sp'q;
 cōez • me ex nullius vniūq; ore tantū scie t'cū ingenij
 tam boni et tā puri sermonis audisse • q' in martini
 virtutibus **Q**uātula est ista laudatio nisi q' mi rūt
 homini illiterato ne hanc quidem graciā defuisse **S**z
 qz iam finem liber postulat sermo claudend; est • nō
 q' omnia que de martino fuerant dicenda defecerūt
 sed qz nos ut teretes poete extremo in opere negligē-
 tes • victi mat'ie mole succubimus **N**am et si facta
 illius explicari verbis utiq; potuerunt • interiorē
 vitam illius et coti dianam cōuersationē et animum
 celo semper intentum nulla vniūq; vere proficor nul-
 la explicet oratio • **A**llam scilicet perseverāciam et
 tempamentū in abstinentia et ieiunjs potentiam
 in vigiljs et oracionibus • notesq; ab eo p'inde ac
 dies actas • nullūq; vacuum ab opere dei t'pus q'
 vel ocio indulserit vel negotio • sed nec cibo aut sōp-
 no quidem nisi i'p'tū nature necessitas rogebat • vere

fatetor nō si ipse de aiune ab inferis emerge
ret posset exponere : adeo oīa maiora in martino hie
q̄ ut verbis cōcipi queant Nūq̄ ora vlla momentū
q̄ p̄terijt : quo nō aut orōi incūbet aut īfiteret lōi
Quāq̄ etiā int̄ legendū aut si q̄ forte aliud agebat
nūq̄ aīu ab orōe laxabat Nimirū de fabricis ferrari
is moris est q̄ inter opandum p̄ quodā laboris le
uamine leude suā ferūt : ita martini etiā dum ali
ud agere videret semp̄ orabat **O** vere beatus : in
dolus non fuit Neminē iudicans : neminē dāpnās
nulli malū p̄ malo reddidit **T**antā quippe aduersū
ōnes iurias paciēciaz allūperat : ut eū esset sumus
sacerdos ipse etiam ab infimis clericis ledere :
nec propter id eos aut loco vniq̄ amoueret : aut a
sua p̄tū in ipso fuit caritate reppulerit Nemo vniq̄
vidit illū iracū : nemo uerentē nemo ridentē **U**ng
idēq̄ semp̄ releset quodāuō leticiā vltu p̄ferēs : ex
tra naturam hoīs videbat **N**ūq̄ in illig ore nisi xp̄s
erat **P**lerūq̄ etiam pro eorū qui obreccores illig vi
debantur solebat flere p̄cīs : q̄ remotū et quietū ve
nenatus linguis ⁊ vipereo ore carpebat **E**t vere nō
nullos ex p̄ti sumus iudos virentibz viteq̄ eiq̄ : qui
in illo oderant q̄ in se nō videbāt : et q̄ imitari nō
valebant **A**tq̄ o nephās dolendum et ingemiscen
dum : nō alij furere insectatores eius licz pauci ad
modum non alij tñ q̄ ep̄i ferebant **N**ec vero quēq̄
nominare necē est licz nosmet ipsos pleriq̄ circūla
rent : sufficit ut si quis ex hīs hoc legerit et agno
uerit erubescat **N**ā si irascit de se dictū ipse fatetur :

cū forte ille nos de alijs tenferimus Nō refugimus autē
 ut si q̄ cuiusmodi sūt : nos q̄z cū tali viro oderint Al
 lud facile cōfido : om̄ibz sc̄is istud opusculū gratū fo
 re. De cetero si quis hec infidelit̄ legerit : ipse pecc
 abit Ego michi cōfiteor sū me rerū fide et amore xp̄i
 ipullū ut scriberē : manifesta exposuisse : vera dix
 isse Paratūqz ut spero habebit a deo premiū • nō q̄
 cūqz legerit s̄z q̄cūqz crediderit •

EPLICIT VITA SANCTI MARTINI EPISCOPI TURONORUM •

Incipit epistola apologetica supplicij scueri ad
 eusebium tūc presbiterū p̄gea ep̄m de piculo viri sc̄i
 quo pene adustus fuit •

Hæterna die cū ad me pleriqz monachi ve
 nissent inter fabulas iuges loqumqz sermo
 nem • mencio tridit libelli mei quoniam de vita beati vi
 ri martini edidi : studioseqz eū a multis legi liben
 tissime audiebā Interea idicat michi dixisse quēdā
 malo spū suscitacū : cur martini q̄ mortuos suscitac
 set flāmas domibz depulisset • ipse nuy adusteqz iren
 dio piculose fuisse obnoxig passioni O istū q̄s q̄s ē
 miserū • Judeorū in verbis eig pfidiā z dēā cognos
 cimus : q̄ in cruce positū dominū h̄is verbis increpa
 bant Alios saluos fecit : seipm saluū facere non p̄
 Vere plane iste q̄cūqz est si illis ep̄ibz nateg esset ee
 in dominū hac voce die potuisset • q̄ simili sanctū do
 mini blasphemac exēplo Quid ergo q̄lq̄s es : Mar
 tinus ideo nō potēs ideo nō sancteqz • qz est piculica
 tus incendio : O beatū et p̄ oia similem aplis etiā

in hys cōuicijs virū nēpe hoc et de perlo gentiles
cū eum vira morzidisset sentisse referūt **H**ic homo
debet homicida esse • quē saluū factū de maifara vi
uere nō suerūt • **N**e ille excussa vira in ignem • nie
hil mali paciebatur **A**lli autē subito castrū • et repē
re eū moriturū putabāt **S**ed cū viderent nichil mali
cōtingē ei : cōuertētes se dicebāt eū deum esse **A**lio
quin vel horū exemplo ōnium mortaliū ī felicissime
p̄fidia tuā coarguere ip̄e debueras • ve si tibi scanda
lum mouerat • q̄ marting flama ignis videbat̄ at
racty : hunc rur̄l̄ accactū ad merica illig et virtutē
referres : q̄ circūceptus ignibus nō p̄illz **A**gnose
enī miser agnosce q̄ nectis : ōnes fere lōs magis ī
signis p̄iculorū suorū fuisse virtutibus • **V**ideo q̄dē
petrū fide potentē rerū obsecans natura mare pedi
bus sup̄gressum : et scabiles aquas corpeo pressisse
vestigio **S**ed nō minor videt̄ michi ideo genciū p̄di
cator quē flucty absorbuīt : 2 p̄g tridū totidēqz noc
tes emergentē e p̄fūdo vnda restituit **N**eqz vix scio
an pene pl̄g fuerit vixisse ī p̄fūdo : an sup̄ maris p̄
funda tran̄sisse **S**z hec tu vt arbitror sculec nō lege
ras : aut leā nō audieras **N**eqz enī abqz diuino cōsi
lio it̄rigendi exēplū beaty d̄w āgelica lacris l̄ris p̄
tulissz : nisi vt ex hys hūana mens erudiret̄ naūra
glorū atqz serpenū caly **E**t sicut apposeol̄g referē
qui nuditate fame latronūqz p̄iculis gloriat̄ oīa hec
l̄ris hoīby atqz oīby ad p̄p̄riēdū q̄dē esse cōīa • lz hys
tolerādis atqz v̄tendis p̄cipuā l̄p iustorū fuisse vir
tutē • dū p̄ oīa cēptaumenta paciētes l̄p iuicti • tanto

Fortis viderent • quanto grauius protulissent Vñ hoc q̄
 ad martini infirmitate vocatur • plenu dignitatis e
 et glorie ; siq̄ de piculofissimo casu tēpeatus euicerit
 Ceterū omittū a me in libello illo quē de vita ipsiq̄
 scriptum nouo miret • cū ibidē sui p̄fessus me non
 oīa illiq̄ scā cōplexum • qz si persequi vniuersa voluis
 sem • inuentū volumē legentibus edidisset Neqz sūe
 xā perua que gessit • ut oīa potuerit cōprehēdi Sz
 tamen hoc de quo questio incidit latere nō paciar • z
 rem omnem ut gesta est referā ; ne forte inconsultū
 hoc q̄ ad vituperationem beati viri poterat opponi p̄
 terminisse videamur •

Qum ad diocesium q̄dā p̄ solempni cōsuetudine
 sicut ep̄s visitare e rēas suas moris est me /
 dia fere hyeme martino venisset • mātionem ei in se
 cretario ecclesie clerici parauerunt • uultūqz ignem
 scabro iam pertenui pauimento subdiderunt • et lee
 tum ei plurimo stramine exstruxerūt Deinde cum
 martino cubicū se collocasset • inuetam mollitiē scru
 ti male blandientis horrescit • quippe qui nūda hu
 mo vna tantum cilicio supiecto cubare consueuerat
 Itaqz quasi accepta perimorus iuria stramentum
 omne proiecit • casu super fornaculam • partem pa
 lce illius quam remouerat aggestit • Ipse ut erat
 moris nuda humo lassitudine itineris urgente requi
 euit Ad uediā fere noctem per interruptum ut
 supradiximus pauimentum ignis eseuans arefcent
 eos palcas apprehendit Martinus sompno exci
 tatus • re inopinata anticipi periculo et maxime de

referrebat diabulo insidiantes atq; urgente puenit; ear
 diuis q̄ debuit ad orōis confugit auxiliū. Nā erūpē
 foras cupiēs • cōpessulo quē oleo obdi derat diu mul
 tū q; lurreat; grauissimū circa se sentit incendū: adeo
 ut vestē qua induer; erat ignis assūterit. Tandē in se
 reuert; • non in fuga sed in domino esse presidū seu
 tū fidei et orōis arripiens: in ed; flāmis tot; ad
 dominū cōuert; icubuit. Cū vero diuītus igne sub
 moto: innoxio sibi orbe flāmarū orabat. Monachi au
 tē qui pforib; erāt crepitāte et colluceante incendi; i
 sono obseratas effringūt fores: demoto q; igne me
 d; flāmis martinū auferūt: cū iā penit; esse con
 sūptus tā diuturno incendio putaret. Ceterū ver
 bis meis dñs esse testis: michi ipse referebat et nō
 sine gemitu facebat in hoc se diaboli arte deceptū:
 ut exull;e sopno cōsiliū nō hēret quo p fidem et
 orōnez piculo repugnare. Deniq; tādū circa se leuis
 se ignē: q̄ diu erūpere oleū turbatus uentē tēptauē
 rit. Ubi uero auxiliū crucis et orōis arma repeti
 set: medias cecidisse flāmas: se q; tū sentisse rotātes
 q̄s uale ēēt ex pty vřēces vñ itelligat q̄ q̄s hec lege
 rit: nō tēptatū quidē illo martinū piculo s; pbatū.

Ancipit epistola tulpicij seueri ad aureliū tūr qui
 dem dyaconum • pgea uero episcopum sanctū • de o
 bitu glorioſi martini episcopi •

Dolea q̄ a me mane digressus es erami resti
 dēs solus ī cellula: subieāt q; me illa q̄ se
 pi; occupat cogitatio • spes futurorū pñciūq; falsi

diu iudicij metus formido penarū Et qđ cōsequēs
 erat atq; vñ cogitacio tota descenderat • peccōrū me
 orū recordacio tritē me cōfectūq; reddiderat Dein
 de cū fatigata angore animi ī lecculo mēbra posuissē
 vt plerūq; ex mēlcitudīe solet sopnus obrepit Qui
 vt semp matutis horis leuior ītercus q; ita suspen
 sus z dubig p mēbra diffūdīt • vt q; in alio sopore
 nō euenit • pene vigilans dormire se sentias Tū re
 pente sanctū martinū episcopū videre michi videor
 p̄texū toga candida vltu igneo scellantib; oculis
 crine purpureo atq; michi ita in ea habitudīe corpis
 formaq; qua nouerā videbat • vt p̄ eloqui nobis pe
 ne difficile ē nō posset aspici eū posset agnoscī • arri
 densq; michi paululum libellū quē de vita eig sep
 teram dextrā p̄ferebat Ego scā genua eius cōplex
 us bñdictionē p̄ cōsuetudine flagitabā suppositāq;
 capiti meo manū eactu blandissimō fenciebā Cū int̄
 bñdīōnis verba solempnia familiae illud ori suo cru
 cis nomē iteraret • mox in eum lumībus incensis •
 eū extiacari vltu illig cōspēūq; nō possē subito michi
 īsublime sublatq; eripit • donec īmēta aeris istiq; vas
 titate eū tñ rapida nube subuectū acie segrēmur ocu
 lorū • patēti celo receptus videri vltra non potuit •
Nec multū post • sanctū p̄sbit̄erū clarū discipulū
 illig qui nup̄ excellerat vido eandē quā magisterū vi
 am scā dēre Impudēs ego seq̄ cupiens dū altos gret
 tus molior ee cōnitōr euigilo sopnoq; exercitus cōgra
 tulari reperā vitiōi • eū ad me puer familiaris īgre
 ditur • solito tristior vltu loquētis p̄iter z dolētes
Quid tu tā tristis loqui getis ; Duo īquit mona /

chi a turonis affuerunt • dominum martinum obisse nu-
tiant **C**ontrididit fatcor • obortis qz lacrimis fleui vberri-
me **Q**uicquid dū hec ad te frater scribimus fluunt lacri-
me • nec ullū impatiētissimū doloris admitto solaciū •
Te vero ubi hoc nūciatū esse percipere esse volui luctu
mei • q̄ eras soris amoris **V**eni ergo ad me sciat ut p-
ter lugeamus quē p̄t amabamus • q̄p̄ scia virū illum
nō esse lugendum • cui p̄ cunctū triumphatū qz secu-
lum nūc demū reddita est corona iusticie **S**z tñ ego
nō possum michi īpare quī dolcē **P**remisi q̄ dē patro-
nū • sed solaciū vice p̄ncis amisi **E**t si rōnē ullam do-
lor admitteret • gaudere deberē **E**t enim ille ut est
cōfessus apostolis ac prophetis • et q̄ pace sancto-
rū omniū dixerit • in illo iustorū grege nulli secūdo ve-
spero credo cōfido • illis potissimū qui scolas suas ī
sanguine lauerūt aggregatus • agnū ducem ab omni
integer labe comitatur **N**ā licet ei rō t̄pis non potue-
rit p̄stare martiriū gloria tñ martiris non carebit •
qz voto atqz virtute et potuit esse martir et voluit
Qd si ei neronianis decianis qz t̄pibz in illa q̄ tūc
exercit diuicare cōgressione liuisset • ceteros dñi celi
atqz terre sponce cculeum ascendisset • vltro se ignibz
intulisset • hebreis qz pueris equāduz in flāmarū
globos media licet x̄mū in fornace dño cantasset •
Qd si ysaianū illud suppliciiū p̄secutori forte pla-
cuisse • nūq̄ p̄fco īpar p̄phete sarris et laminis de-
secari mēbra timuisset **A**t si p̄ncis rupibz abruptisqz
montibz • agē felicem furor īpius maluisset p̄hibeo
cōfisiū cōfessionū virtutis sponce recidisset **S**i ve-
ro genū doctoris exēplo gladio deputatus inter a-
lias ut sepe p̄uenit victimas duceret p̄mū omniū car-

19
nifite cōpulfo paluā sanguinis occupaffet **A**m vo/
ro aduersus omnes penas atq; supplicia quibus ple/
rūq; hūana ceflit infirmitas • ita a cōfelfione domi/
ni nō recedēs iuobilis obfeci flet • ut letus vlcētibz
cōgaudēsq; cruciatibz q̄libz inf̄ tormēta rififfz **E**t
quāq̄ itea nō tulerit • iplēuit tñ etiā sine cruore mar/
tirū **N**am quas ille p̄ fpe eternitatis humanorū do/
lorū nō ptulit paffiones • fauz • vigilijs • nuditate
ieiunijs obprobz ijs inuidorū iſpectationibus iſpro/
borū cura pro infirmātibz follicitudine p̄ pietatē/
tibz **Q**uo enim ille dolente nō doluit **Q**uo fēdali/
zante non vltus eſt **Q**uo peunte non genuit • **P**re/
ter illa cotidiana illius aduerfū humane ſpiritualiq;
nequicie diuerfa certamina • dū in eo varijs tēptatio/
nibus appetito ſp̄ exſupat fortitudo vincendi • paci/
entia exſpectandi • eq̄ nimicas ſuſtinendi **Q**uere tēf/
fabilem virū pietate miſericordia caritate • que toti/
die etiā in ſc̄is viris ſeculo frigentes frigefcit • in illo
zñ vſq; ad finē aucta indies p̄ſeueravit **Q**uo ego il/
lius bono vel ſpecialiter fructz ſū • cum me indig/
num z non merentem vnicē diligebat **E**n rurtus la/
crime fluunt • vnoq; de pectore gemitus erūpie **I**n
quo michi poſt hec homine ſimilis requies • **I**n eu/
ſus erit caritate ſolacium **M**e miſerū me infelitem
Potero ne vniq̄ ſi diutius vixero nō dolere • q̄ mar/
tino ſupſtes ſū • **E**rit p̄ hec vicia iocūda • **E**rit dies
aut hō ſine lacrimis • **A**ut ecū frater dulciſſime po/
tero illig mentionē hzē ſine fleu • **A**ut vniq̄ loquens
ap̄d te aliud q̄ de illo loqui potero ſz q̄ te iſlacrimas
flee q; cōmoueo • **E**cce nūc cōſolacū eſſe te cupio • q̄

me solari ipse nō possum. Nō deerit nobis ille : mihi
hi crede nō deerit. **I**nterit de se sermocinātibz atea
bie orātibz : q̄d̄q̄z iā hodie p̄stare dignatus est viden
dum se in gloria sua sepe prebebit . 2 allidua sicut añ
paululum fecit bñdōne nos p̄teget. **I**nde secundū
ordinē visionis qua celum sequentibus se patē mon
strauit quo sequendz esset edocuit . quo spes nosera
tēdenda quo animz dirigendz iteruxit. **Q**uid tñ fiet
frater. **Q**uod michi ipse sū cōtrius cōscendē . arduū il
lud ac penetrare nō potero . ita sarcina molesta me p̄
grauat . et peccā mole de p̄llam negato inaterra cōscen
su . seua miserabilē ducit in cartara. **S**pes tñ sup̄ ē
illa sola illa potissima . ut qd̄ per nos optine nō pos
sumz . saltē p̄ nobis orante martino increamur. **S**z
q̄ te frater diuicq̄ occupo epistola tā loq̄ci demozoz /
qz uenturū . **S**imul iā pagina impleta plz nō recipie
Michi tñ hec fuit rō sermonē istū longius p̄ferēdi
ut qz do lozis nūcium epistola de ferebat . eadem tibi
ex qd̄a nrī cōfabulacione p̄staret carta solaciū .

Incipit epistola sulphicij seueri ad basulam forrū
suam de obitu sē martini .

Sulpicij seuerz basule parenti venerabili talu
tē. **S**i p̄ntes vocari i ius liceret . te plane ex
pilationis furcizqz reā . ad p̄toris tribunal iusto lo
ro craheremz. **Q**uid enī . Nō cōquerar quā a te pati
oz iuriam. **N**ullā michi domi carculā nullū libellum
nullā epistolā reliquisti . ita furaris oīa . ita uni
uersa diuulgas. **S**i qd̄ ad amicū familiarit̄ scriptū . si
qd̄ forte dū ludimz qd̄ ve . i cū occultū tē diceam . oīa
pene ad te p̄us q̄ fuerint scripta aut diceata pueni

unt Nimirū obarratos habes notarios meos • per
 quos tibi noscere ineptie publicatur Nec tū aduersū
 eos possum moueri si tibi parent • qui in iuris noscerū
 ex tua potissimum liberalitate uenerūt • seqz ad huc
 tuos q̄ meos esse meminērūt **T**u sola es rea tu sola
 culpabilis • q̄ et michi insidiaris et illos fraude circū
 uenis • ut sine delicto ullo familiariter scripta aut
 negligenter cum illa • illucubrata tibi penitus atqz ī
 politica tradant Nā ut de reliquis tacēā • rogo quem
 admodū eā cito ad te epistola illa potuit puenire •
 quā nup̄ ad aurelium diaconū scripseramus **E**go enī
 colote postqz tu creueris cōscitua et tā longe a pa
 tria filio ingreante diuulsa • q̄ tandē familiarē illā e
 pistolā occasione furaca es • Nāqz accepi lrās tuas
 quibz scribis in eadē epistola qua de obitu dñi marti
 ni fererī mencionē ut ipsū beati viri transitū exponē
 debuissē • q̄ si uero ego illam epistolam aut legendā
 alij p̄ter q̄ ipsi ad quē missa uidet̄ ediderī • aut ego
 tāto op̄i si desinatqz • ut oīa q̄ de martino cognosci
 oportet • me potissimū scribente noscerāt **I**taqz si q̄
 de obitu sancti episcopi audire desideras • ab illis po
 rig qui iterfucere cognosce **E**go tibi sciatui nihil scribe
 re • ne ubiqz me publice **T**ū si das fidē nulli te esse
 leūram • paucis tue satisfaciā uolūcati • itaqz p̄scabo
 te hys que michi sunt cōp̄ta p̄cipē •

Incipit narratio
Martinus igitur obitū suum longe antec p̄scitū
 dixitqz fratribz dissolutionem sui corporis ī
 minere **I**nter causa extitit • qua cōdarensem dyocē
 sui uisitare Nam clericis inter se ecclesie illius dit

cordantibus pacem cupiens reformare licet finē dierū
suorū nō ignoraret • p̄ficilei eñ ob istigimodi causam
recusauit • bonā hanc virtutē suarū cōsumatōem exit
timās • si pacem ecclesie reddita reliquisset **I**ta qz p̄
fectus cū suo illo ut sp̄ frequētissimo discipulorū se
sumoqz comitatu • uergos ī flumine cōspicit piscium
predā seq̄ • et rapacem īgluuiē assiduīs uergere capu
ris **F**orma inq̄t her̄ demōnū est **I**nsidiant̄ trautis
rapiunt nescientes captos deuorat • exsaturariqz ne
qunt deuoratis **I**mpat̄ deinde potēti uirtute uer
borum • ut eum cui inatabant gurgitē relinquentes
aridas petcrēt desertalqz regiones • eo nimirū circa
aues illas vsus īperio quo demones fugare cōsue
uerat **I**ta grege scō dōnes in unum ille uolucres cō
gregate relicto flumine mōtes siluasqz perierūt nō
sine ammiratōe multorū • qui tantā in martino uirtu
tē uiderent • ut etiā aibus īperaret • **A**līquidū ergo
in uico illo uel in ecclia ad quā iterat cōuoratus • pace
inccr clericos restituta • cū iam regredi ad monaste
rium cogitaret uiribz corporis cepit repente desitui
cōuorati scqz discipulis indicat se iā resoluī **T**am uē
ro ueror et luctū ōnium uox vna plāgentiū cur nos
pater deseris • aut cui nos desolatos relinquis • **I**n
uadent̄ gregē tuū lupi rapaces **E**t quis eos a mor
tibus nostris percusso pastore p̄hibebit • **S**ciūmus q̄
dem desiderare te xp̄m • sed salua sūt tibi tua premia
nce dilata minuētur noseri potius misericordie quos
deseris **T**ūc ille motz hīs fletibus ut rotus sp̄ in
dño m̄te uisē ibz affluebat lacrima ille p̄hibet • con
uersusqz ad dominū hac tantū fletibus uoce respō

die **D**ne si adhuc populo tuo sū necessarij • nō recu-
 so labore • fiat voluntas tua **U**mirū in te spē amorē
 qz potius dubitauit pene q̄ mal' et qz nec hos dese-
 rere nec a xpo uolebat diuicijs se pari **N**ihil tñ in vo-
 to suo ponēs aut uoluntati relinquens • totū se dñi
 arbitrio potestate qz cōmitēis • **N**o uue tibi hys pau-
 cissimis uerbis dicere uidetur grauis quidē est dñe
 cezpec pugna milicie • et iam satis est q̄ huc usqz cer-
 tauit • sed si adhuc in eodē labore pro ceteris tuorū sca-
 re me precipis non recuso nec fatiscētē caulabor eta-
 tem munia tua deuotus implebo sub lignis tuis q̄ ad
 ipse tu iusseris militabo • 2 spuis operata sit seni mis-
 sis post labore in est tñ animus uicior annorū et ce-
 dere n: sciz senectuti • ac si iam p̄cis etati bona ē mie-
 hi dñe uoluntas tua hos uero quibz timeo ipse sus-
 todias • **D** uirum inef fabile nec labore uictū nec mor-
 te uincendum qui in nullā se partē p̄uor inclinaue-
 rat • nec mori timeuit nec uiuere recusauit **I**taqz cum
 iam per aliquot dies ui februum tenetur • nō tñ a dci
 opere cessabat • pernox in orōibz et uigilijs fatiscen-
 tes artus spiritui seruire cogebat: nobili illo seracu-
 suo incinere 2 cilicio recubans **E**t cū a discipulis ro-
 garetur • ut saltem uilia sibi timeret seramenta sup-
 poni: non deest inq̄ filij xpianum nisi in cinē mori
Ego si aliud exemplum uobis relinquo: ipse peccat-
 ui **O**culis ac manibus ī celum semper itentus: in
 uictum ab orōe spiritū non relaxabat **E**t cū a p̄bite-
 ris q̄ tunc ad eū cōfluxerant rogaretur ut corpuscu-
 lum lateris uuitacōe releuaret • sinice inq̄ sinice me
 frēs celū potius respicere q̄ terrā: ut suo iam incinere

icurg ad dominū spiritū dirigat. **H**ec locurq. dyaba-
lum vidit ppe alliscere. **Q**uā hic inq. atcas cruenta
bestia. **N**ihil ī me functee repies. abrahe me ling re-
cipiet. **C**um hac ergo voce flagitātū diuinis operi-
bus spirituum celo reddidit. **T**estatiqz nobis sūt q
affuerant. iam ex aīni corpore glorificati ho is se vi-
dille gloriā d. leus luce clarior remitebat. cū mēbra
retera nec tenuis quidē macula fuscaret. **I**n alijs e-
riam 2 in illis tantū arcubus non pudendis septē-
nis quodānō pueri grā videbat. **Q**uis istū vniq. ci-
licio tectū. quis cineribus credet tuolucum. **I**ta vi-
tro purior lacte cādidior. iā in quadā future resur-
rectionis gloria et natura demutatē carnis ostēsus
est. **I**am vero ī obsequiū funeriis credi nō pē q̄ta ho-
minū multitudine quenerit. **T**ota obuiā corpori ciui-
tas ruit. cūcti ex agris atz vicis unūtiqz ex vicinis
urbibus affuerūt. **O** q̄tz luctus omniū. q̄ta p̄cipue
merēcium lamenta monachorum. qui eo die fere ad
duo milia cōuenisse dicūtur. **S**pecialis martini glo-
ria. eig exēplo in domini seruitutē seips tāca fruc-
tificauerat. **A**gebāt nimirum ante se pastoz extinetz
greges suos sancte illig multitudine pallidas tur-
bas agmina palliata. et aut emeritorū laborum se-
nes. aut iuratos xpi in sacramenta tyrones. **T**am
virginū chorz fletu abstīnēs p̄pudo ē cū letandū po-
tig illi eē sentiret. quē iā suo dñs gremio cōfouet q̄-
fē doctilibat gaudio q̄dolebat. **S**i q̄dē fides flē p̄hi-
bebat. geitū extozq̄ret affectz. **E**renī tā scā erat de-
pulsulū lateris mueratōe releuare. sinite inq. sinite
me frēs celū poriz respicē q̄ terrā. ut suo iā itinere

illig gloria exultatō : q̄ pia de morte cōfusio Ignol
 teres flentibus cōgratulareris gaudentibz : qz et
 pium est gaudere martino et pium est flere marti /
 num : dū vnḡq̄qz et tibi prestat ut doleat et illi de
 bet ut gaudeat **H**oc igit̄ beati viri corpz vsqz ad lo
 cū sepulchri ymnis canora celestis turba p̄loquit̄
Cōpet̄ si placet secularis illa pōpa nō dicam fune
 ris sed triūphi : quid simile martini exēgis cōferet̄
Ducant illi p̄curribz suis vīctos post terga rapti /
 uos : martini corpz hī qui mundū ductu illig vice
 rant p̄sequūtur **I**llos cōfusis plausibz populorū
 honoret infania : martino diuinis plaudit̄ psalmis
 marting ymnis celestibus honorat̄ **I**lli post triū /
 phos suos ī tartara seua trūdunt̄ marting abrahe
 sinu letus excipit̄ **M**arting hic pauper et modicq̄
 relum diues īgredit̄ **I**llie nos ut spero custodiet̄ •
 me hec scribentē respicit te legentē •

Explieit̄ epistola de obitu sc̄i martini **R**elacio
 de translacione sc̄i illi corpz martini •

Opere priū est etiam illud inferere sc̄i qualit̄
 sanctū eig corpuseulum in loco vbi nūc ado /
 ratur fuerit dño ānuente translacū **A**nno sexagesi
 mo quarto post transitū gloriōsi dñi martini • beaty
 p̄peruus ruronice sedis cathedraū sortitq̄ est digni
 tatis • adeptus qz hunc apicem cum magno voto /
 rū cōsensu fundamenta tēpli āplioza q̄ fuerant sup
 beata mēbra locare disposuit **Q**uod sagaci insitens
 studio • mirifico mācipauit effectui **D**e qua fabrica

multū q̄ loquereur erat. s̄z qz p̄ns est. cōtior ex
inde melius putauit. Adueniente ergo optato tē
pore sacerdoti ut tēplū in dedicaret. et sanctū corpul
culum a loco ubi sepultū fuerat transferret. cōuoca
uit beatus p̄p̄erius ad diē festū vicinos ep̄os. s̄z et
abbatū ac diuersorū clericorū nō inuā multitudine
nem. Et qz hoc in kalendis iulij agē volebat. vigi
lata vna nocte. sc̄o mane. accepto sarculo terrā que
super sanctū tumulū erat ceperūt effo dere. Quo de
recto manū ut eum cōmouerent iūiunt. Ibiqz multi
tudo tota laborās. nichil proflus per totā diē p̄facie
Vigilata deniqz alia nocte. mane tēp̄antes. iterū
nichil oīo agere potuerunt. Tunc cōturbati atqz ex
terrīti. q̄ facerent nesciebant. Dixit eis vng ex cleri
cis. Scitis qz p̄ hoc f̄duū natal ep̄atqz eig eē cōsueue
rat. et forlitā in hac die se erantferri nos amonet.
Tunc ieiunij et orōibus ac iugi p̄fallentio die noc
tūqz insistentēs. tridū illud cōtinuacōe duxerūt.
Quarta autē die accedētes ponentesqz manū. non
valebant penitus mouere sepulchrū. Pauore autē o
nes exterrīti. iā in hoc stantes ut terra vasculūqz
detexerāt op̄irent. apparuit veneranda sanicie se
nex instar niuis condorem effertēs dicens se esse ab
batē. Et ait eis. Usqz cōturbamini et tardatis. Nō
videtis dominū martinū stantē vos iuuare para
tū. si manū apponētis. Tunc iactans pallium quo
decebarur. posuit manū ad sarcofagum cū reliquis
sacerdotibus erucibus patis et cereis. Ipositaqz an
tiphona de dextris cūcti voces p̄fallentium in excelso

Tādē ad senis conatū p̄tinus sacro sagum in sū/
 ma leuitate cōmotū • in loco ubi nunc adorāt domi/
 no ānuente perducitur **Q**uod ad voluntatē sacerdo/
 tis cōpositū • dicitis etiam missis • ut ventū est ad cō/
 niuium rēgrentes sollicitē senē nequaquā reperunt •
Sed nec homo quidē exiit • qui eum de basilica ex/
 ire vidisset **C**redo aliq̄ fuisse virtutem angelicā • q̄
 et beatū virū se vidisse p̄nunciavit • et deinceps nul/
 li cōparuit • **I**n quo loco ex illa die multe virtutes
 scē sunt et que per negligenciā nō sunt scripte **N**os
 vero q̄ tū nosro tēpore aut fieri vidimus • aut factū
 terte cognouimus scire nequimus • adiuuante domi/
 no nosro ihesu xp̄o qui cū patre et sp̄ritu sancto vi/
 uit et regnat • per oīa secula seculorum •

A 1002112

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

